

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

505

H

19

505

f/19

1217
~~1217~~
605
719

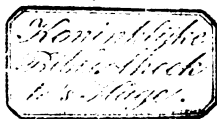
SOPHISMEN
DER
J E Z U I T E N,
OF
GRONDSTELLINGEN
VAN HET
ROOMSCH KATHOLIK GELOOF.

Wat wordt het arme volk betovert en bedrogen,
Wanneer eens 't Roomsch fenijn hun is om 't hart gevlogen!

-Papekost opgedischt in Geuze Schotelen.
Blokziel, 1720. bladz. 67.

TE AMSTERDAM, BIJ
H. H Ö V E K E R.

1852.

Quand une nation, par la force de l'habitude, a servilement soumis son intelligence à l'autorité des Prêtres —, elle cesse de réfléchir et perd tout désir de s'éclairer. S'abandonnant peu à peu comme à un sommeil léthargique, elle-même se ferme à jamais la voie pour sortir de cet état de torpeur. Le Clergé — profite habilement de son ignorance et de son inertie, et, au moyen de petites séductions qu'il sait lui présenter à propos, il la guide sans peine à son gré et selon les vues de ses intérêts.

Mémoires M. S. de l'Evêque Ricci, écrits par lui même, partie 4, f. 10. (Voyez vie de SCIPION DE RICCI, Evêque de PISTOIS et PRATO et Réformateur du Catholicisme, en TOSCANE, etc. Bruxelles 1823. Tom. I. pag. 204.)

Wanneer een volk door de overmeesterende kracht der gewoonte, zijn oordeel slaafsch heeft onderworpen aan de magt der Priesters —, houdt het op na te denken, en verliest het alle begeerte om zich door kennis te verlichten. Zich langzamerhand als aan een' bedwelmen den slaap overgeevende, snijdt het zich zelf voor altijd den weg af, om uit dien staat van bewusteloosheid te geraken. De Geestelijkheid — weet behendig voordeel te trekken uit die onwetenschap en bedwelming des volks, en, door het gebruik van kleine bedrogsmiddelen, die zij op den geschikten tijd weet toe te dienen, leidt zij het zonder moeite naar haar welbehagen en volgens de inzigten van hare eigene belangen.

VOORREDE.

Opmerkelijk zijn de woorden, die wij lezen in het werk van JACOBUS VERHEIDEN, *Afbeeldingen van sommige in GODTS-WOORT ervarenen Mannen, die bestreden hebben den ROOMSCHEN ANTI-CHRIST, 's Graven-Haghe, Anno 1603, voorreden* bladz. 10, en 11. Zij zijn op onzen bewogen tijd in der daad zeer toepasselijk, en bewijzen klaar, dat SALOMO waarheid sprak, toen hij zeide: »hetgeen geweest is, hetzelfde zal er zijn, en hetgeen er gedaan is, hetzelfde zal er gedaan worden, zoodat er niets nieuws is onder de zon." (Pred. I : 9.) — »Onse vijant," zoo lezen wij t. a. p. bij VERHEIDEN, die dáár den Spanjaard en den Paus bedoelt, — »onse vijant — door wat recht heeft hij ghetracht ons te benemen onse vrijhey? Is 't niet onder 't deksel van de religie? — door de liberaelheyt des volmachtichste Paus ALEXANDRI VI. Borgiae? — Wonderlijk heeft hij ghearbeyt, ende noch om in te nemen Engelandt, Vranckrijck ende andere Rijcken, gewapend zijnde met syne religie. — Opdat hij ons onder syn jock soude trecken, heeft hij niet onversocht gelaten al hetgene dat hem dienen mochte. Ghewelt en practijcken sijn daer niet ghebreck gheweest. Somsijts heeft hij voorghenomen door discordie ofte tweedracht tot zijnen wille te trekken. Wederom heeft hij goet ghevonden door valsche vrede ons tot hem te loc-ken: wederom door constighe bedriegherie, aenlockinghe van sommige heeft hij ghemeent syne saecken uyt te richten. — Alsoo heeft hy oock syne SOPHISTEN, die wij IGNATIANOS ofte JESUYTEN noemen, dewelcke rontsom brant stichten, die door 't ghetal, consten ende scientien, die sy misbruycken, veel vermoghen. Sy schrijven, sy draven, sy loopen, wyt en breet alle plaetsen

bespiënde. Nu met soet spreken, nu met drijven houden sy aen. Dat in ruste is, verwecken sy tot onruste. — Laet ons nu alleen niet de SOPHISTEN mijden, maer oock anderen, onder dewelcke zijn de ghene, die daer in 't versieren (ick schroom te segghen) nieuwe, vreemde ghehaelde CHRISTOS — stellen: die, welcke by avonturen eenighe confusie hopende, meenen, dat sy alsdan in ordre sullen wesen.” — Zie, Lezer! ook nu tracht een vreemde Vorst, de Paus, met behulp eener Ultramontaansche Priester-schaar onder 't deksel van de religie en door liberaelhijt de religie met de religie te verdrijven, om wederom in Engeland en in ons Vaderland, even als vóór de gezegende Hervorming, te heerschen. SOPHISTEN van de Orde van JEZUS, — JEZUITEN, RED-EMPTORISTEN, ook bekend onder den naam van LIGORISTEN en LAZARISTEN, allen slechts in naam onderscheiden, met Zusters van het HEILIG HART VAN JEZUS, — JEZUITESSEN (‘), die zich ook Zus-

(*) De JEZUITEN zijn bijzonder hoog ingenomen met de H. Maagd MARIA. Zoo lezen wij o. a. in de: *Imago primi Saeculi Societatis JESU. Antverpiae, 1640, pag. 140: vidit MARTINUS CUTTERUS aliquando MARIAM eximiâ admodum specie ac majestate fulgentem, veste in augustam latitudinem explicatâ, ac sub eâ Societatem nostram universam collectam contineri, etc: d. i. MARTINUS CUTTERUS — (een voortreffelijke JEZUIT!) — heeft eens MARIA in eene uitmuntende gedaante en schitterende met heerlijkheid aanschouwt, terwijl haar kleed rondom haar ligchaam zeer breed uitgespreid stond; hij heeft gezien, dat onze gansche Societeit (namelijk de Societeit van JEZUS) onder hare japon verzameld was!! — Zekerlijk zag de kuische CUTTERUS de JEZUITEN op de wijze der bijen verzameld, wanneer deze zich als zwerm hechten aan de voor hun bestemde korf, want het getal der JEZUITEN van den langen en korten rok is verbazend groot! — Heerlijk visioen! — Door welke toevalligheid echter onze JEZUIT, die niet gezegd wordt MARIA's kleed te hebben opgeligt, zijne collega's onder hare rok bemerkte, ligt in het duister! — In hoe verre nu soortgelijke *contes à la ciccogne*, gevoegd bij de zoo bijzondere vereering der H. Maagd, den vaders JEZUITEN de genegenheid van het schoone geslacht hebben verzekerd, durven wij niet bepalen, maar zeker is het, dat niet lang na de stichting hunner Orde, ELIZABETH ROSELLA, die goede diensten aan IGNATIUS LOYOLA moet bewezen hebben, eene gelijksoortige Orde voor vrouwen heeft gevestigd, waarover zie BLEICH, *Dissertatio de JESUITISSIS, Lipsiae, 1699.*” Doordien allerlei onordelijkheden onder deze JEZUITESSEN wierden gepleegd,” (zie D. V. HOOGSTRATEN, *Groot Algem. Woordenboek in v. JEZUITISSEN*), vindt*

ters van den H. JOSEPH, van de ONBEVLEKTE ONTVANGENIS, van de INCARNATIE en van het kindeken JEZUS' noemen, — voorafgegaan of gevolgd door SUEPICIANEN, IGNORANTIJNEN en DOMINIKANEN, schrijven, draven, loopen wijd en zijd het gansche land door, zoekende het rijk der duisternis te bevorderen, en leerende, dat de mensch minder door JEZUS, dan wel door zich zelven, door zijnen eigen wil, zalig wordt, ofschoon zij zelven altijd de onverbiddelijkste vijanden zijn der vrijheid en der wijsbegeerte, en zich slechts met den naam van den vrijen wil wapenen, om de eer van JEZUS in de verlossing der wereld te verdonkeren, ten einde naderhand met den naam van JEZUS, de vrijheid, die zij op den voorgrond gesteld hadden, te vernietigen. (J. MICHELET, over den Priester, de Vrouw en het Huisgezin, Amsterdam, 1845. bladz. 52.) Ook thans zijn er, die nieuwe, vreemde ghebaelde CHRISTOS stellen, met wien de JEZUITEN heulen, want van neologie en orthodoxie, (als het slechts in hunne schatting middelen zijn ad majorem DEI gloriam, en hun wat nader tot de Universalmonarchie brengen), weten zij vaardig en sluw gebruik te maken door discordie ofte tweedracht te stichten, daaruit eenighe confusie hopende, omdat in troebel water goed visschen is, en die kunst verstaan de vrome (?) JEZUITEN zich meesterlijk! ... Och! mogten de Protestantische Leeraren en Opzieners toch toezien, dat niet op hun van toepassing worden bevonden de woorden van EZECHIEL XXXIV : 5, 6, 8. » Mijne schapen zijn verstrooid : — zij zijn al het wild gedierte des velds tot spijs geworden : — de herders weiden zich zelven,

PAUS URBANUS VIII. geraden hunne Societeit te ontbinden, hetgeen evenwel niet belet, dat wij ze heden weder als DAMES DU SACRÉ COEUR DE JÉSUS ET DE MARIE zien rondwaren. Zij zijn wat de vrome (?) JEZUITEN met de hunnen zijn, dat is *allergevaarlijkste wezens*. Op beiden passen de woorden van JES. I. 4—10. Zie: Bullarii Romani distractio, et confutatio specialis Bullarum INNOCENTII X. et URBANI VIII. de suppressione JESUITISSARUM. *Amstelodami*, 1686. en L. TRIP, Dissertatio de JESUITIS. *Groningae*, 1732.

maar *Mijne schapen weiden zij niet.*" — Och! mogten de Protestanten zelve eindelijk de 'oogen openen voor het gevaar, dat hun naar waarheid is voorgehouden in de vlugtige historische herinneringen en wenken, in 1844, te Amsterdam, onder den titel: *de JEZUITEN, de TROON der NEDERLANDEN, en het CONCORDAAT, uitgekomen, en hun nog onlangs op nieuw in het werkje: VOORHEEN en THANS, of geschiedenis van de ROOMSCHE Kerk en het ULTRAMONTANISME in NEDERLAND, te Tiel uitgegeven, voor oogen is gesteld. Laat ons toch ALLEN zorgen, dat geene middeleeuwsche duisternis het licht des dierbaren EVANGELIES verdringe! Om dat onheil voor te komen, moeten wij nog de ULTRAMONTAANSCHEN SOPHISTEN bestrijden, moeten wij nog de JEZUITEN moedig tegenstaan, opdat niet weder de PAUS ONS onder syn jock soude trekken! Het boekje dat wij den Lezer aanbieden, heet oorspronkelijk: les Sophismes des JÉSUITES (*), ou les Bases de la Foi Catholique Romaine, et en particulier du Gouvernement de ROME dans le monde Chrétien sous prétexte du salut des âmes, en werd te Parijs in 1837, uitgegeven. Ieder weet, dat het woord SOPHISME beteekent drogrede, bedrogrede. Al herinnerden wij dit niet, de Lezer zou spoedig ontwaren, dat de bijgebragte stellingen niet meer en niet anders zijn, dan bedrogreden! — Het zal wel niet noodig wezen den Lezer te zeggen, dat men in iedere sluitrede (syllogismus) op twee zaken heeft te letten: op de vergelijking, welke in de gegevens (praemissa) met behulp van den middelterm (medium) tusschen de twee termen van het besluit (majus extremum et minus extremum) gemaakt wordt, en op den uitslag dezer vergelijking, welke door het besluit wordt uitgedrukt, waaruit dan ook volgen deze beide regels: 1°. dat de middelterm*

(*) Er is een werkje van gelijken aard uitgegeven onder den titel: APHORISMES ou Sommaires de la Doctrine des JÉSUITES trad. du Latin sur la copie imprimée en Allemagne. Genève, 1610.

in ieder gegeven volkomen dezelfde beteekenis moet behouden; 2°. dat het besluit nimmer uitgebreider dan de gegevens zijn moet. Sophisme, drogrede, noemt men dus elke redenering, welke in deze grondregels faalt, dat is elke rede, welke wel bij eene oppervlakkige beschouwing juist en waar schijnt te zijn, maar bij eenige oplettendheid blijkt valsch en onjuist te wezen. Wij hebben ons veroorloofd een en ander bij den tekst en de aantekeningen van het oorspronkelijke te voegen, en hebben gemeend, dat het den Lezer niet ongevallig zou zijn achter dit werkje de opgave te vinden van Boeken, welke in eene Anti-Jezuitische Bibliotheek, — (en die is heden wel noodig!) — behooren te worden gezien.

God geve, dat de inhoud van dit boekje iets moge bijdragen, om de oogen der slapende PROTESTANTEN te openen! Och! mogten ook ROOMSCHEN deze SOPHISMEN willen overwegen, en zich daardoor aangespoord gevoelen, om den BIJBEL, die heilrijke bron des levens, der vertroosting en der zaligheid onbeschroomd te naderen, en om den BIJBEL, in weerwil van des PAUSEN en der JEZUITEN verbod, te lezen (!).

(*) MARTIN LUTHER van den BIJBEL gewagende, schrijft in zijn ENCHIRIDION PIARUM PRECATIONUM, Witembergae, 1560, 12°. ad tertium Praeceptum: DEI verbum quam sit immensum bonum, quam pretiosus thesaurus, nullum cor humanum capere, nec cogitatione ullâ assequi potest. Hoc VERBUM unica est et clarissima lux in profundissimâ caligine hujus mundi, est verbum vitae consolationis et omnis salutis. Ubi salutare hoc et omni veneratione acceptandum VERBUM desideratur, ibi plus quam *Cimmeriae*, terrificae et horribiles sunt tenebrae, errores, sectae, mors, omne infortunium et calamitas, immanisque DIABOLI tyrannis: d. i. geen mensch kan begripen of zelfs met zijne gedachte bevatten, welke onmetelijke weldaad, welke kostelijke schat het woord van god is. Dit woord is het eenigst en helderst licht in de diepe duisternis dezer wereld; het is het woord des levens, der vertroosting en der zaligheid. Wáár dit heilrijke woord, dat met allen eerbied behoort te worden ontvangen, ontbreekt, dáár heerschen meer dan *Cimmerische*, angstwekkende en afgrijselijke duisternissen, dwalingen, sekten, dood, allerlei ongeluk en rampspoed, en daarenboven eene wreede dwingelandij des DUIVELS.

KATHOLIKEN! *Broeders in JEZUS CHRISTUS!* laat u niet langer om den tuin leiden. Velen, die uwe Kerk voor Heiligen houdt, en die daarom in uwe schatting behooren te staan boven Priesters en JEZUITEN, noodigen u zelfs uit, om den BIJBEL te lezen! Zegt niet de H. BASILIUS, (*Regul. Brev. Interrog.* 93. pag. 445. Antwerpiae 1568), om dezen slechts te noemen, — zegt die niet, dat het noodzakelijk is, »dat IEDEREEN den BIJBEL leze, om des te beter overtuigd te zijn van onze Godsdienst, en bevaard te worden van te vertrouwen op menschelijke overleveringen?» Mogten dan uwe oogen eindelijk geopend worden, arme *Broeders in CHRISTUS!* die gebukt gaat onder Priesterdwang, en in twijfelmoedige vreeze daarheen leeft, uw heil en troost zoekende in het opvolgen van menschelijke inzettingen, waardoor uw beschuldigend geweten zeker geene ruste vindt, en nooit vinden zal, omdat, zoo als PAULUS (*Colloss. II : 22.*) zegt, »zij niet in eenige waarde zijn, maar tot verzadiging van het vleesch,” d. i. alleen dienen ter voldoening aan niets beteekende uitwendigheden, waartegen uw gezond verstand, ondanks U zelve en niettegenstaande de verzekeringen uwer Priesters, zich verzetten blijft. Och! mogt de waarheid, die is in den zaligmakenden GOD-MENSCH, én PROTESTANTEN én ROOMSCHEN welhaast tot ééne kuddē maken, waarover één Heer en één Herder, JEZUS CHRISTUS, regeert, »welke is GOD boven allen te prijzen in der eeuwigheid.” (*Rom. IX : 5.*)

AMSTERDAM, 15, Junij 1852.

GUIDO DE BRÈS.

SOPHISMEN DER JEZUITEN.

Ier SOPHISME.

De overlevering der Priesters is het *niet geschreven Woord* van GOD: DERHALVE zijn de onderrigtingen van het *geschreven Woord* van GOD (des BIJBELS) niet het eenigste gezag.

Aanmerking. Deze drogrede (liever, bedrogrede) is het voornaamste bewijs, waarvan de JEZUITEN zich bedienen, en de grondslag van het geheele *hierarchische* gebouw bekend onder den naam van Pausdom. Zij hebben echter nimmer ondernomen te bewijzen, dat hetgeen zij *overlevering* der Kerk, of liever, der Priesters noemen, eene Goddelijke openbaring is. Maar gesteld, dat zij het gedaan hadden, zij zouden niet met meer regt de valsheid van den BIJBEL daaruit afleiden, want tot dit besluit immers zijn de JEZUITEN gekomen. Zoo er eene waarachtige overlevering bestaat, moet die in

volmaakte overeenstemming met den BIJBEL zijn. Deze is volgens de erkenenis der Algemeene Kerk in alle tijden, en zelfs van de JEZUITEN, (ondanks hun zelve afgelegd), de van GOD ingegeven Schrift (2 Tim. III: 16.); derhalve is iedere overlevering valsch, zoodra zij leeringen of handelingen voorschrijft, die met den BIJBEL in strijd zijn, want GOD kan niet in weerspraak met Zich zelve zijn. De JEZUITEN, gevoelende de kracht en de waarheid van deze redenering, zoeken, zoo veel in hun vermogen is, die te ontwijken, en verkleinen daarom de waarde van de Heilige Schrift door hunne gesprekken vol oneerbiedigheid, en niet zelden vol verachting voor dat heilig boek. Nog onlangs vreesde niet een' Priester der Orde van JEZUS schaamteloos in een bijzonder onderhoud te beweren, dat de BIJBEL vol leugens is, leerende en wettigende alle misdaden, en — dat de BIJBEL moest worden verbrand.

Indien het te bewijzen was, dat GOD gewild heeft, dat eenige Mysteriën voor het volk werden onbekend gehouden, zou welligt de noodzakelijkheid eener *Traditie* zijn aan te nemen, maar juist het tegendeel vinden wij geleerd in den BIJBEL. MOZES kwam van den berg SINAI en verhaalde aan het volk al de woorden des HEEREN (Exod. XXIV. 3.), en JEZUS CHRISTUS zeide: hetgeen Ik u zeg in de duisternis, zegt het in het licht; en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken (Matth. X. 27.) Zie voorts Jes. XXIX. 13, 14. Ezech. XXXIII. 31. Matth. XV. 8, 9. Mark. VII. 6, 7. Coloss. II. 18—23. Tit. I. 13, 14. 1 Tim. I. 3, 4. IV. 7. VI. 20. Er zal, (zeide PAULUS), een tijd zijn, — wanneer zij zich zelve zullen opgaderen naar hunne eigene begeerlijkheden, en zullen hun gehoor van de waarheid afwenden, en zullen zich keeren tot fabelen. 2 Tim. IV. 3 4. verg. Gal. I. 6—9. 1 Tim. IV. 1—5.

II^{de} SOPHISME.

Gij zijt PETRUS, en op deze petra zal Ik Mijne gemeente bouwen (*): DERHALVE is de Bisschop van ROME het hoofd en de Vorst der Kerk van JEZUS CHRISTUS.

Aanmerking. Deze bewijsgrond faalt in de vier volgende punten: t.w. 1°. door SIMON PETRUS, zoon van JONAS, te verwarren met den Bisschop van Rome; 2°. door aan te nemen, dat petra, (een steen,) hetzelfde is als een vorst; 3°. door zonder bewijs vast te stellen, dat

(*) Zie hier hoe de H. AUGUSTINUS in JOHANNIS Evang. Tract. 124. § 5. de woorden van Matth. XVI : 18. uitlegt: Ecclesia non cadit, quoniam fundata est super petram, unde PETRUS omnia accepit. Non enim a PETRO petra, sed PETRUS a petra, sicut non CHRISTUS a CHRISTIANO, sed CHRISTIANUS a CHRISTO vocatur. Ideo quippe ait DOMINUS, super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, quia dixerat PETRUS: tu es CHRISTUS, filius DEI vivi. Super hanc ergo petram, quam confessus es, aedificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat CHRISTUS, super quod fundamentum etiam ipse aedificatus est PETRUS. (1 Corinth. III : 11.) Ecclesia ergo est, quae fundatur in CHRISTO: d. i. de Kerk valt niet in, omdat zij gebouwd is op de steen (petra), waarvan PETRUS zijnen naam ontvangen heeft. Want het is niet van PETRUS dat de steen (petra) zijnen naam ontleent; niet meer ontleent hij daaraan zijnen naam, dan CHRISTUS Zijnen naam ontleent van CHRISTEN (CHRISTIANUS). Daarom zegt de HEER: op dezen steen (petra) zal Ik Mijne Kerk bouwen; omdat PETRUS gezegd had: Gij zijt de CHRISTUS, de Zoon des levenden GODS. Op dien steen dan, welken gij belijdt, zal Ik Mijne Kerk vestigen. Want de steen was CHRISTUS, op welken, gelijk als op een fondament, PETRUS zelf was opgebouwd (1 Corinth. III : 11.); de Kerk derhalve is op CHRISTUS gebouwd.

de Kerk, waarvan JEZUS CHRISTUS spreekt, dezelfde is, welke de JEZUITEN verdedigen; 4°. door aan te nemen, dat *bouwen* en *besturen* woorden van dezelfde beteekenis zijn. Aanmerk overigens, dat JEZUS CHRISTUS *zelf* zijne Kerk bouwde, en dat Hij dat geestelijk gebouw begon te bouwen door SIMON, den zoon van JONAS. Het is dus dwaas te spreken van zijne *opvolgers*, want nimmer kunnen twee steenen (*petrae*) te gelijk ééne en dezelfde plaats innemen. JEZUS heeft Zijne Kerk op den H. PETRUS gebouwd — zoo ge wilt, — maar wáár staat geschreven, dat Hij er ook eene zou bouwen op GREGORIUS VII, LEO X, PIUS VII, en op alle overige gewaande opvolgers van PETRUS? De Kerk is sedert achttien eeuwen gebouwd, en nog heeft die Apostel niet den post verlaten, dien JEZUS hem heeft aangewezen, d. i. *om te zijn het begin der Kerk, de eerste belijder en de eerste verkondiger van het Evangelie*. Derhalve is het een verlichtsel, als men spreekt over de opvolging van PETRUS. De tegenwoordige Kerk is niet dan de *voortzetting* der Kerk van de eerste eeuw: derhalve hebben én deze én gene *hetzelfde fundament*, dat is, de twaalf Apostelen en Propheeten, waarvan JEZUS CHRISTUS is de uiterste hoeksteen, (Ephez. II: 20.), en welk fundament is gefundeerd op de rots der eeuwen, welke is CHRISTUS. Zoo JEZUS de Kerk bouwde, is Hij daarvan regtens en indedaad het Opperhoofd, en heeft Hij niet meer, dan PETRUS, Zijne plaats ingeruimd aan eenen opvolger, even als of Hij zijnen post moest verlaten. Ook heeft CHRISTUS niemand, wie hij ook moge zijn, met Zijn plaatsbeklederschap belast, als of Zijne menigvuldige bezigheden in den hemel Hem niet langer toelieten, om Zijn geestelijk gebouw op

aarde voortzetten en te voleindigen. Wel verre dat dit zoo zij, heeft Hij integendeel plegtig beloofd (Matth. XVIII: 20.), dat wáár twee of drie menschen ergens op aarde in Zijnen naam zouden vergaderd zijn, Hij dáár te midden van hen wezen zou. *Hij zelf*, in persoon, en niet, hetgeen trouwens onmogelijk zou zijn, in den persoon van den gewaanden Stedehouder van *Rome*. De eenige plaatsbekleeder, welken JEZUS belooft te zenden hoofdelijk zoo wel aan elk Zijner leerlingen, als aan Zijne geheele Kerk, om hen te onderwijzen (Luc, XI: 13. Hand. II: 38. Gal. IV: 6.); om hun alle Zijne woorden te herinneren (Joh. XIV: 26.); om ze te leiden in alle waarheid (Joh. XIV: 17. 1 Cor. XII: 3. Joh. XV: 26. XVI: 13. Eph. I: 17. Rom. VI: 4.); om hen te leeren bidden (Zach. XII: 10. Rom. VIII: 26.); om hen de gaven des VADERS en des ZOONS mede te deelen (2 Cor. XII: 13. 1 Joh. III: 24. Rom. VIII: 16.); om met hen te blijven als hunne TROOSTER (Joh. XIV: 26. XV: 26. XVI: 7.): — die eenige plaatsbekleeder van JEZUS CHRISTUS is noch PETRUS, noch PAULUS, noch de Bisschop van *Rome*, noch die van *Parijs*, maar — de HEILIGE GEEST. JEZUS CHRISTUS is het eenige Opperhoofd der Kerk; en Hij schraagt, bouwt en bestuurt Zijne Kerk door Zijnen GEEST; de Apostelen zijn geweest de werktuigen van dien GEEST; die Apostelen hebben in de schriften, welke het Nieuwe Verbond uitmaken, al de schatten der Christelijke waarheid weggelegd. De eenige regel des geloofs, en de onfeilbare regter der Godsdienstige geschillen is bijgevolg het NIEUWE VERBOND. (1 Joh. V: 6.)

Zoo CHRISTUS wezenlijk PETRUS bevoorregt had, zoude de twist bij Luk. XXII. 24—26. verhaald, niet zijn voorgevallen, of, de

HEER zou zijnen Discipelen de magt herinnerd hebben, die Hij aan PETRUS had verleend. Gij zult niet Rabbi genaamd worden, zegt JĒZUS, want één is uw Meester, namelijk CHRISTUS; en gij zijt alle broeders. Matth. XXIII. 3. verg. Mark. X 42—44. verg. Matth. XX. 25—27. 1 Petr. V. 1—3. 2 Cor. I. 24. PETRUS van zich zelven gewagende, schrijft: SIMON PETRUS, een dienstknecht en Apostel van JEZUS CHRISTUS. 2 Petr. I. 1; en PAULUS *wederstond* hem te *Antiochie*, omdat hij te bestraffen was. Gal. II, 11. Ook zond PETRUS de Apostelen niet naar *Samarië*, maar *werd hij zelf gezonden*. Hand. VIII. 14. PETRUS zal eerst dan op eenen troon zitten, wanneer de ZOON des menschen zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid. Matth. XIX. 28. Luk. XXII. 29, 30. Dan zal PETRUS oordeelen de twaalf geslachten ISRAËLS, *maar* PETRUS zal niet alleen op eenen troon zitten. Ook de overige Apostelen zullen op troonen gezeteld zijn, en *met* PETRUS de geslachten ISRAËLS oordeelen. Openb. III. 21. XXI. 14. De HEILIGE GEEST, als plaatsvervanger door CHRISTUS bij de Zijnen aangekondigd bij Joh. XVII. 7—14, wordt in het geheele boek der Handelingen van de Apostelen als Bestuurder der Kerk van CHRISTUS op aarde aangetoond. Zie J. ELLENDORF, Primat der Römischen Pápste aus der Quellen daargestellt. Darmstadt, 1841.

III^{de} SOPHISME.

LUTHER was geen onberispelijk man: DERHALVE is zijne leer ook niet onberispelijk (*).

Aanmerking. Dit bewijs is eene in het oog springende

(*) De JEZUITEN, zóó redenerende, berooven de R. Kerk waarlijk van tallooze Heiligen. Men kan toch, om van anderen niet te spreken, b. v. van den H. AUGUSTINUS evenzoo zeggen: AUGUSTINUS was geen onberispelijk man, DERHALVE kan hij geen Heilige zijn. AUGUSTINUS, die de leer der R. Kerk niet zelden weder spreekt, (ook in zijne *CONFESIONES, Coloniae Apprippinae, 1647. 12°.*

drogrede, omdat de waarheid der onderwijzingen des

o. a. Lib. VI. c. 4, 5. VII. 18. VIII. 12. X. c. 3. XII. c. 10, 14, 23. in fine,) heeft zich trouwens niet geschaamd openlijk te erkennen, dat hij zondig was. Jactabar et effundebam et diffuebam; et ebulliebam per fornicationes meas, zegt hij in zijne CONFESSIO-NES, Lib. II. c. 2. n. 1. pag. 32: d. i. ik werd geslingerd, en ik hield geen maat; ik leide een dartel leven, en ik liet door mijne hoererijen van mij hooren. Voorts zegt hij in het a. w. L. II. c. 4. n. 1. pag. 38: et ego furtum facere volui et feci, nulla compulsus egestate nec penuria, sed fastidio justitiae et sagina iniquitatis: d. i. en ik heb diefstal willen plegen, en ik heb dien ook gepleegd, zonder door armoede of gebrek daartoe te zijn gedrongen, maar alleen uit afkeer van de regtvaardigheid en uit overmaat van-boosheid. Nog vinden wij in het a. w. Lib. IV. c. 2. n. 1. pag. 68: in illis annis unam habebam, non eo, quod legitimum vocatur, conjugio cognitam, sed quam indagaverat vagus ardor inops prudentiae: d. i. in dien leeftijd had ik eene vrouw, niet door een wettig huwelijk aan mij verbonden, maar welke mijne onstuimige begeerlijkheid zonder nagedachte had opgespoord; met welke woorden vergelijkt Lib. VI. c. 15. n. pag. 174, alwaar AUGUSTINUS zegt: interea peccata mea multiplicabantur, et avulsa a latera meo tamquam impedimento conjugii, cum qua cubare solitus eram; cor ubi adhaerebat, concisum et vulneratum mihi erat et trahebat sanguinem. Et illa in *Africam* redierat, vovens mihi alium se virum nescituram relicto apud me naturali ex illa filio meo. At ego infelix, nec foeminae imitator, dilationis impatiens tamquam post biennium accepturus eam, quam petebam, quia non amator conjugii sed libidinis servus eram, procuravi aliam non utique conjugem: d. i. intusschen werden mijne zonden vermenigvuldigd, en is zij, waarmede ik gewoon was te leven, van mijne zijde gescheurd, dewijl zij was een hinderpaal voor het voorgenomen huwelijk; — waaraan mijn hart gehecht was, dat was nu verbroken en gewond, en trok het bloed naar zich. Zij was naar *Afrika* teruggekeerd, de gelofte doende, dat zij geen en an-

BIJBELS nimmer kan afhankelijk zijn van het bijzonder karakter van een mensch. Of LUTHER een volmaakt of minder volmaakt mensch geweest zij, doet weinig ter zake; de geloofsleer der Protestantsche Kerk rust niet, zoo als die der Katholijken, op het gezag van menschen. MARTIN LUTHER is voor haar niet anders dan het gezegende werktuig, waarvan GOD in Zijne genade zich bediend heeft, om Zijne Kerk te verlossen van het juk en van de dienstbaarheid der *hierarchie*; om haar te zuiveren van de dwalingen en misbruiken, waardoor zij misvormd was ten gevolge van den hoogmoed en de begeerlijkheid van hen, die haar als herders moesten weiden, en niet als wolven verslinden, en, om de Kerk alzoo terug te brengen tot haren oorspronkelijken staat. LUTHER heeft geene nieuwe Kerk *gesticht*, en heeft het voornemen daartoe nooit gehad; hij heeft eenvoudig de oude *gezuiverd* of *hervormd*. Ten gevolge van deze hervorming heeft de Westersche Kerk zich in tweeën gesplit, waarvan de eene helft zich van menschelijke inzettingen heeft gezuiverd, en de andere in haren onzuiveren toestand is blijven voortduren. De boom der Westersche Kerk is dan ook, als droeg zij twee takken, door denzelfden stam geschraagd.

deren man zou bekennen, en mij mijnen bij haar gewonnen natuurlijken zoon achterlatende. Maar ik rampzalige, het voorbeeld dezer vrouw, die ook ik trouwe had gehouden (vergel. Lib. IV. c. 2. n. 1. pag. 68. et 69.), niet navolgende, en niet willende wachten totdat ik na verloop van twee jaren het meisje, naar wier hand ik stond, zou kunnen trouwen, (Lib. VI. c. 13. n. 2. in fine) ik, — omdat ik geen liefhebber des huwelijks maar een slaaf van den wellust was, ik heb mij eene andere vrouw, gewisselijk geene echtgenote, aangeschaft.

Nu blijft over te onderscheiden, welke van deze beide takken het levensbeginsel der stam, of het beginsel van versterving, wegens mangel aan levendmakend sap, in zich draagt; of het is de Roomsche Kerk door LUTHER hervormd, dan wel de Roomsche Kerk door de Bisschoppen van *Rome* misvormd; of het is de Kerk, die gelooft, dat de BIJBEL de waarheid leert, dan wel de Kerk, die het niet gelooft.

Vóór dat PAULUS werd Apostel en dienstknecht van JEZUS CHRISTUS, was hij SAULUS, blazende dreiging en moord tegen de Discipelen des HEEREN. Hand. IX. 1, en toch was hij een uitverkoren vat om des HEEREN naam te dragen voor de Heidenen, Hand. IX. 15, een geroepen Apostel, afgezonderd tot het Evangelie van GOD. Rom. I: 1. PAULUS zelf noemt zich een' ontijdig geboren, 1 Cor. XV. 8. en, de voornaamste der zondaren. 1 Tim. I. 15. Even zoo was MARTIN LUTHER, zoo lang hij Kloosterbroeder AUGUSTINUS werd genoemd, (B. T. LUBLINK WEDDIK, het Leven en bedrijf van Dr. M. LUTHER, *Amsterdam*, 1838, D. I. bl. 73.) en hij niet met het licht des Evangelies was bestraald, een ijveraar van *Rome* zonder verstand, en later — bleef LUTHER wat ook PAULUS is gebleven, — een mensch. 2 Cor. III. 5. Gal. V. 17. Rom. VII. 14, 15. Hand. XIV. 15. Maar Wien PAULUS heeft verkondigd, Dien heeft ook LUTHER gepredikt, namelijk JEZUS CHRISTUS. *Rome's* dwaalleer heeft hij verworpen.

IV^{DE} SOPHISME.

De Roomsche Geestelijkheid heeft vele zaken verordend, die tot het heil der Kerk noodzakelijk zijn; de BIJBEL kent die zaken niet; DERHALVE houdt de BIJBEL niet alles in, wat tot heil der zielen noodig is.

Aanmerking. De boetplegingen, de mis (het zij voor levenden, hetzij voor dooden), de aflaten, de overtol-

lige verdiensten, de goede werken, de biecht, het vagevuur, de bedevaarten, de ongehuwde staat, de aanroeping der Heiligen, zie daar eenige der zaken, die de Priesters leeren, en waarvan de BIJBEL met geen enkel woord gewaagt.

MOZES zeide (Deut. V. 32.): doet gelijk als de HEER UW GOD u geboden heeft; en wijkt niet af ter rechter- noch ter linkerhand. Zie Deut. XII. 32. verg. IV. 2. en XXVIII. 13—45, Spreuk. XXX. 6. Openb. XXII. 18, 19. Gal. I. 8, 9, 12. 2 Tim. III. 14—16. Hand. XX. 20, 27. Wanneer zij tot ulieden zeggen zullen, (lezen wij Jes. VIII. 19, 20.): vraagt de waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen en binnen 's monds mompelen — (de Priesters, de Exorcisten??) — zoo zegt: zal niet een volk zijnen GOD vragen? Zal men voor de levenden de dooden vragen? *Tot de Wet en tot de getuigenis!* Zoo zij niet spreken naar *dit Woord*, het zal zijn, dat zij geen' dageraad zullen hebben.

V^{de} SOPHISME.

De BIJBEL vordert oefening om verstaan te worden: DERHALVE is hij duister.

Aanmerking. Het is niet, omdat de BIJBEL moeilijk te verstaan is, maar wel omdat de BIJBEL eene menigte van zaken leert, die tegen het belang en tegen het voordeel der Roomsche Geestelijkheid inloopen, dat de JEZUITEN den BIJBEL duister noemen; want er bestaat geen boek in de wereld, dat in eenen zoo eenvoudigen, zoo duidelijken, zoo bevattelijken, en zoo aan het begrip van elk mensch geëvenredigden schrijftant is opgesteld, als de BIJBEL ten aanzien van al de onderwerpen, die tot het heil der zielen betrekking hebben. Om er zich van te overtuigen, behoeft men slechts den BIJBEL te vergelijken b. v. met

de handelingen van de Kerkvergaderingen der Roomsche Kerk; of met de leerstellige werken van de JEZUITEN; of met de herderlijke brieven van de Roomsche Kerkvoogden; of zelfs met de schriften der oude Kerkvaders, zoo als AUGUSTINUS, CHRYSOSTOMUS, enz. Al wat van de Roomsche Geestelijkheid uitgaat, is duizendmaal duisterder, dan de BIJBEL, wanneer hij handelt over de leer, de zedekunde of de geschiedenis. Tot bewijs mogen strekken de drogreden, welke wij in dit werkje bijbrengen. De BIJBEL, als bevattende het woord GODS, moet noodwendig verborgenheden inhouden. Die verborgenheden gaan het begrip des menschen te boven, en bieden hem gevolgelijk aan, wat voor hem onverklaarbaar blijft. Maar vooreerst is het doorgronden dier verborgenheden niet onmisbaar voor het heil der ziel; ten tweede moet de BIJBEL, nademaal hij tot onderwijzing van *alle* menschen is gegeven, den eenvoudigen van geest eenvoudige, maar den sterken van geest daarentegen diepzinnige waarheden ter overweging aanbieden; eindelijk zou de BIJBEL eene onvolmaakte en onvolledige openbaring zijn, indien alle onderwijzingen even duidelijk waren als die, welke betrekking hebben tot het heil onzer ziel, nademaal de BIJBEL dan niets zou bevatten, wat geschikt is om den mensch te houden in ootmoed, en in het gevoel zijner afhankelijkheid, of, om hem te oefenen in het onderzoek van geestelijke waarheden, in gehoorzaamheid, en in geestelijke bespiegelingen. Al wat de BIJBEL ons leert, leert hij ons met duidelijkheid, nogthans is al wat hij leert, niet duidelijk voor alle menschen. Om de waarheid te verstaan en goed te vatten, moet men zelf den geest der waarheid bezitten (1 Joh.

V : 6.). Het licht der zon is immers niet toereikend om te zien; want de zon blijft voor blinden zelfs donker en duister, al is zij op haar hoogst gerezen. Zoo is het ook met den BIJBEL gelegen: hij is wel het licht, maar hij verlicht niet hen, die de oogen blinden, om zich over duisterheid te kunnen beklagen.

Zie Deut. XXX. 11—16. Jes. XLV. 19—25. Ps. CXIX. 18, 105. XIX. 8. XVIII. 31. XII. 7. Spr. XXX. 5. 1 Petr. I. 19. 2 Cor. IV. 3. Rom. XV. 4. Joh. XX. 31. Hebr. IV. 12.

VI^{de} SOPHISME.

Alle scheurmakers der Kerk hebben zich op den BIJBEL beroepen: DERHALVE is het een valsch, kettersch en ergerlijk grondbeginsel om toe te laten, dat het volk den BIJBEL leest. (Zie den Index van verbotene boeken, Regel 4.) (*).

Aanmerking. Alle gronden, die de JEZUITEN gewoon-

(*) Dezen vierden regel lezen wij pag. 15. seq. van den: Index Librorum prohibitorum auctoritate PII IV. primum editus, postea vero a SIXTO V. auctus, et nunc demum S. D. N. CLEMENTIS Papae VIII. jussu recognitus et publicatus, additis regulis ac exequendae prohibitionis ratione, welke Index o. a. gevonden wordt achter de Sacrosancti et Oecumenici Concilii TRIDENTINI Canones et Decreta. *Antverpiae*, 1617. De regel luidt: Cum experimento manifestum sit, si sacra BIBLIA vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti quam utilitatis oriri, hac in parte judicio Episcopi aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi vel Confessarii BIBILIORUM a Catholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerunt, ex hujusmodi lectione non damnum, d fidei atque pietatis argumentum capere

lijk bijbrengen tot staving van het verbod, dat de Kerk uitvaardigt, om het Woord van GOD te lezen, zijn niet dan voorwendfels en uitvlugten, dan zand, gestrooid in

posse; quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere seu habere praesumserit, nisi prius BIBLIA Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit. Bibliopolae vero, qui praedictam facultatem non habenti, BIBLIA idiomate vulgari conscripta vendiderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum pretium, in usus pios ab Episcopo convertendum, amittant, aliisque poenis pro delicti qualitate ejusdem Episcopi arbitrio subiaceant. Regulares vero non nisi facultate a Praelatis suis habita, ea legere aut emere possint: d. i. nadeemaal het door de ondervinding duidelijk is gebleken, dat daaruit wegens de ligtvaardigheid der menschen meer nadeel dan voordeel ontstaat, wanneer overal zonder onderscheid wordt toegelaten BIJBELS in de landtaal te lezen, zoo zij het aan den Bisschop of den Inkwisiteur overgelaten te beslissen, of zij, na ingewonnen raad des Pastoors of Biechtvaders, het lezen van den BIJBEL door Roomsche Katholieke schrijvers in de landtaal overgezet, kunnen toestaan aan hen, die zij te weten zijn gekomen, dat door zoodanige lectuur geene schade zullen lijden, maar grond tot geloof en godsvrucht vinden, welke toestemming zij schriftelijk moeten bezitten. Hij, die zonder zoodanige toestemming den BIJBEL zal hebben durven lezen of onder zich houden, zal geene vergeving zijner zonden (absolutie) kunnen verwerven, tenzij de BIJBEL eerst aan den Bisschop van het sticht (Ordinarius) zij afgeleverd. De Boekverkoopers, die, zonder voorzegde toestemming, in de landtaal overgebragte BIJBELS zullen hebben verkocht, of op iedere andere wijze hebben verstrekt, zullen den prijs der boeken verbeuren, welke door den Bisschop tot godvruchtige einden zal moeten worden besteed, en zullen daarenboven naar gelang der overtreding en volgens het oordeel des Bisschops, aan andere straffen onderworpen zijn. De Geordenden (Regulares) mogen den BIJBEL niet lezen of kopen, dan met toestemming van hunne Opperhoofden.

de oogen der leken, ten einde dezen de mogelijkheid te benemen om het helder licht des Evangelies te aanschouwen, en door het Evangelie den weg te leeren kennen, die tot het eeuwige leven leidt. De ware reden is deze, dat de BIJBEL aan het volk de valsche, ergerlijke, van de gezonde leer afwijkende, en tevens onheil aanbrengende grondstellingen der Roomsche Geestelijkheid ontdekt.

JEZUS CHRISTUS gebiedt (Joh. V. 39.) de Schriften te onderzoeken, en zegt: die zijn het die van Mij getuigen. Houd aan in het lezen, in het vermanen, in het leeren. 1 Tim. IV. 13. Jes. XXXIV. 16. Openb. I. 3 Luk. XI. 28. Spr. XIII. 13. Hand. XVII. 11. Deut. VI. 6—9. XI. 18—21. Zie: *Le Droit de tout homme de lire la BIBLE prouvée par des documents irrécusables*, par J. OSTER, *Toulouse* 1841. en: *L'Homme en face de la BIBLE, ou Droits respectifs de la BIBLE sur l'homme et de l'homme sur la BIBLE*, par PH. BOUCHER, *Paris*, 1841.

VII^{de} SOPHISME.

De Roomsche Kerk, d. i. de vereeniging van hare Priesters, is onfeilbaar in haar oordeel: DERHALVE heeft zij regt om aan alle menschen te verbieden, dat oordeel te toetsen.

Aanmerking. Door zulk eene redenering zou de grootste booswicht zijne onschuld kunnen bewijzen. Zich onfeilbaar noemen, is niet bewijzen, dat men werkelijk onfeilbaar is; en de Roomsche Kerk heeft nimmer anders gedaan, dan hare onfeilbaarheid verzekeren, zonder daarvoor hetzij BIJBELSCH, hetzij geschiedkundige gronden aan te voeren. En al had zij het gedaan, de gevolgtrekking zou daarom niet minder valsch blijven. Want JEZUS CHRISTUS en zijn Apostelen, (die wel

het regt hadden om zich onfeilbaar te noemen), wel verre van het onderzoek hunner leer te verbieden, noodigen hunne leerlingen uit, om zelve over die leer te oordeelen, en zelve alle geesten te beproeven, ten einde te weten of zij uit GOD, of niet uit GOD zijn. Nimmer hebben zij én regter én partij te gelijk willen wesen. Zie Joh. V : 39. VII : 17. Luk. VII : 20, 22. Matth. VII : 15—20. 1 Cor. XIV : 29. Hand. XVII : 11.

PAULUS zegt (1 Cor. X. 15.): als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen ik zeg. Beproeft alle dingen; behoudt het goede. (1 Thess. V: 21.) Geliefden! zegt JOHANNES (1 Joh. IV. 1.) gelooft niet eenen iegelijken geest, maar beproeft de geesten of zij uit GOD zijn. Zie Joh. V. 39. verg. VII. 17.

VIII^{ste} SOPHISME.

De Roomsche Kerk is heden, die zij gisteren en eergisteren was: DERHALVE heeft zij nooit eene verandering ondergaan.

Aanmerking. Deze bewijsgrond werd woordelijk door een' JEZUIT in een onderhoud met den schrijver van dit werk bijgebracht. Om dezen grond te wederleggen, zou men de geheele geschiedenis der Roomsche Kerk moeten ophalen, die eene reeks van veranderingen, van nieuwigheden en van ongestadigheden bevat. Daar zoo iets in een werkje van zulk eenen kleinen omvang als dit, niet te doen is, verwijzen wij den Lezer naar elke onpartijdige Kerkelijke geschiedenis.

De *Cretensen* — (JEZUITEN?) — zijn altijd leugenachtig, kwade beesten, luie buiken. Deze getuigenis is waar. Tit. I. 12, 13. Al de leugenaars is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood. Openb. XXI. 8.

IX^{de} SOPHISME.

De Kerk van ROME is volmaakt zóó als de oorspronkelijke Kerk der vier eerste eeuwen is geweest; nu was deze oorspronkelijke Kerk de Apostolische: DERHALVE is de Kerk van ROME de ware Apostolische Kerk.

Aanmerking. Ieder weet, dat de nuttigheid van eene stelling daarom nog niet de waarheid van dezelve bewijst. Wie zich de moeite wil getroosten om het Nieuwe Verbond te lezen, zal dáár een trouw beeld der Apostolische Kerk vinden, zoowel ten aanzien van hare geloofsbelijdenis, als van hare gesteldheid, eeredienst en leven. En, door de gesteldheid dier Kerk te vergelijken met die der Roomsche Kerk in onze dagen, vrezen wij niet te worden gelogenstraft, als wij beweeren, dat men bijna geen schaduw meer van de Apostolische Kerk vindt in de Kerk van den Paus. (Zie de aanmerking op de IVde Sophisme.)

Om zich te overtuigen, hoe weinig de Roomsche Kerk gelijk op de oorspronkelijke Christelijke Kerk, leze men Matth. XXIII. 8. Joh. XVIII. 36. Mark. X. 42-45. Colloss. II. 18, 19. Eph. VI. 4. I. 11, 12. Hebr. XIII. 17. XX. 28. Hand. VI. 4. 1 Tim. V. 17. 1 Cor. XIV. 40. Eph. V. 27. 2 Cor. XI. 2. De H. CYPRIANUS zelf heeft opgemerkt in Epist. LXXIV. ad POMPEJUM: *Consuetudo sine veritate vetustas erroris est: relicto ergo errore, sequamur veritatem: d. i. een gebruik, dat geene waarheid behelst, is niets anders dan eene verouderde dwaling: laat ons dus de dwaling laten varen, en de waarheid volgen.*

X^{de} SOPHISME.

De Kerk van JEZUS CHRISTUS is één; de Kerk van ROME is ook één: DERHALVE is de Kerk van ROME de eenige ware Kerk van JEZUS CHRISTUS.

Aanmerking. Zie hier, waarop deze bewijsgrond nederkomt: de Kerk van JEZUS CHRISTUS is één in het geloof; de Kerk van Rome is één in den uitwendigen vorm: DERHALVE is de Kerk van Rome die van JEZUS CHRISTUS! De Kerk, eene vereeniging van *alle* geloovigen, en niet alleen van Priesters zijnde, kan het geloof der Kerk geen ander zijn, dan hetwelk door *allen* erkend en beleden wordt; en niet het geloof, dat alleen wordt beleden *door de Priesters*. Daar nu sedert het jaar 52, (Hand. XV.) de geschiedenis geen gewag maakt van zamenkomsten of van Kerkvergaderingen, waarbij *leken* tegenwoordig waren en *hunne stemmen* uitbragten, heeft men nooit het geloof der menigte, der Kerk zelve, kunnen te weten komen. De bijzondere en algemeene zamenkomsten en Kerkvergaderingen zijn nimmer anders geweest dan vereenigingen van de *herders*, en niet van de *schapen*. Hieruit volgt, dat wij alleen kennen het *onderwijs* aan de Kerk sedert de Kerkvergadering van Nicea gegeven, maar niet haar *geloof*, uitgezonderd de geloofs-artikelen bekend onder den naam van *Geloofbelijdenis der Apostelen*, waarvan de aanneming was de voorwaarde des doops. Uitgenomen deze geloofbelijdenis, *die éénparig door alle eeuwen heen door de geheele Kerk is erkend*, bestaat er volstrekt geene mogelijkheid om te bewijzen, ten opzichte van welke ge-

loofs-artikelen de Kerk één is geweest, omdat hare onderdrukkers, de Priesters, haar nooit de vrijheid hebben gelaten, om zich ten dien aanzien uittelaten. Die slavernij heeft tot den tijd der Hervorming voortgeduurd; en het is ook alleen op dat tijdstip, dat de leken belijdenis hebben kunnen doen van hun geloof. Zij deden het gezamenlijk met hunne herders in openbare geschriften *Geloofsbelijdenissen* genaamd. In die bekentenissen des geloofs protesteerden zij tegen het onderwijs en de dwingelandij der Priesterpartij, hetgeen hun den naam verwierf van *Protestanten*. Die Protestanten maakten minstens de helft der geheele Kerk uit, zoowel der Geestelijken als der Leken. Het is derhalve alleen van *dat* gedeelte der Kerk dat het *geloof* bekend is. Wat betreft de andere helft, die de wereldlijke arm verhinderd heeft zich te uiten, en die gedwongen werd in de *Babylonische* gevangenschap van *Rome* te blijven, men weet tot op dezen dag niet, welk haar geloof zij. Want de Kerkvergadering van *Trente* is mede slechts eene vereeniging van Priesters geweest, en de leer, door haar verkondigd, is eenvoudig *de uitdrukking van het geloof dier Priesters en niet van de Kerken*, d. i. van de gemeenten, welke de gewapende magt noodzaakte te zwijgen. Het is derhalve leugentaal, wanneer er gesproken wordt van de *éénheid des geloofs* der Roomsche Kerk; het is, in alle geval, eene op niets steunende vooronderstelling. De eenige éénheid, welke bij haar bestaat, is eene éénheid van *vorm* en eene éénheid van *zwijgen*. Niemand durft te zeggen, wat hij denkt of wat hij gelooft, en, ter liefde van de vrede, zijn alle Roomsche-Katholijken *genoodzaakt* om de *vormen* na te

leven, welke in hunne Kerk zijn ingevoerd door hen, die de teugels van de Kerk in handen hebben. Men ondervrage eens b. v. in *Frankrijk*, in *Italië*, in *Spanje*, één voor één, die millioenen Katholijken naar de *vormen*, en men zal bespeuren wat die zoo zeer gevierde *éénheid van geloof* te beduiden heeft! In *Frankrijk* alleen, wij aarzelen niet het te zeggen, zou zoodanige ondervraging bewijzen, dat er meer godisten, godlooche-naars, en voorstanders der leere van de eeuwigheid der stoffen gevonden worden, dan Pausgezinden of Christenen, welke het groote ligchaam der Roomsche Kerk uitmaken. Zie daar, hoe het in dezen tijd gesteld zou zijn met opzigt tot de leken, maar ook dan, wanneer men het verledene en het geloof der Priesters onderzocht, zou men evenzoo de grootst mogelijke verscheidenheid ontmoeten. De jaarboeken der geschiedenis zijn dáár om het te getuigen. Algemeene Kerkvergaderingen hebben den vloek uitgesproken over Algemeene Kerkvergaderingen; Pausen hebben Pausen verketterd; en Pausen hebben banbliksems geslingerd tegen Algemeene Kerkvergaderingen. O! welk een akelig tafereel is het, dat de geschiedenis ophangt van het Pausdom! Die geschiedenis is de beste wederlegging van hare aanspraak op éénheid van geloof en onfeilbaarheid. Wij zullen hiervan onder duizende voorbeelden één mededeelen. De Roomsche Kerk stelt, dat de vergeving der zonden door Priesters uitgesproken, is eene kwijschelding van schuld, waardoor de zonden werkelijk zijn uitgewischt; terwijl de Kerkvergadering van *Trente* met haren vloek bedreigt alle Katholijken, die, als zij door hunne Biechtvaders van zonden vrijgesproken zijn, zich zullen inbeelden, dat zij

van de vergeving hunner zonden *verzekerd* zijn. Zie hier, in welke bewoordingen deze Kerkvergadering zich uitdrukt ten aanzien van dit onderwerp (Sessio VI. Canones XII. ad XV.):

Zoo iemand beweert, dat het regtvaardigend geloof niets is dan het vertrouwen op de Goddelijke barmhertigheid, welke de zonden om den wil van JEZUS CHRISTUS vergeeft; of, dat gezegd vertrouwen de eenige oorzaak is, waardoor wij worden geregtvaardigd; dat die zij eene vervloeking.

Zoo iemand zegt, dat, om vergeving der zonden te erlangen, het noodzakelijk is voor elken zondaar met zekerheid, en zonder eenigen twijfel omtrent eigene onbekwaamheid en zwakheid, te gelooven, dat de zonden hem zijn kwijtgescholden; dat die zij eene vervloeking.

Zoo iemand zegt, dat de mensch is vrijgesproken van zonden en geregtvaardigd wordt, omdat hij met zekerheid gelooft van zonden te zijn vrijgesteld en geregtvaardigd; of, dat iemand waarlijk is geregtvaardigd, indien hij niet gelooft, dat hij is geregtvaardigd, en dat hij door dat geloof alleen de vergeving van zonden en de regtvaardiging verkregen heeft; dat die zij eene vervloeking.

Zoo iemand beweert, dat de mensch zich beschouwen moet als op nieuw geboren en geheiligt door het geloof, om met zekerheid te gelooven, dat hij onder het getal der uitverkorenen is; dat die zij eene vervloeking.

Welk verschil tusschen deze taal der straks genoemde Vaders der Kerk, die, in spijt hunner verklaring, dat buiten de Kerk geene zaligheid is, niet zekerder waren dan de *Heidenen* en *Joden*, van te komen in den hemel, en tusschen de taal van JEZUS CHRISTUS en Zijne Apos-

telen! Zie hier die der laatsten: Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden (Mark. XVI: 16.) Zoo is er dan nu geene verdoemenis voor degenen die in CHRISTUS JEZUS zijn (Rom. VIII: 1.) Geloofd zij de GOD en Vader van onzen Heere JEZUS CHRISTUS, die naar Zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot eene levende hoop, door de opstanding van JEZUS CHRISTUS uit de dooden, tot eene onverderfelijke, en onbevlekkelijke, en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u, die in de kracht GODS bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in den laatsten tijd (1 Petri I: 3—5.) Ziet, hoe groote liefde ons de VADER gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen GODS genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent. Geliefden! nu zijn wij kinderen GODS, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is (1 Joh. III: 1, 2.) — En die Hij te voren verordineerd heeft, dien heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dien heeft Hij ook geregtvaardigd: en die Hij geregtvaardigd heeft, dien heeft Hij ook verheerlijkt. Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Zoo GOD voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Die ook Zijnen eigen' Zoon niet gespaard heeft, maar heeft voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen GODS? GOD is het, die regtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? CHRISTUS is het, Die gestorven is; ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die

ook ter regterhand gods is, Die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van CHRISTUS? Verdrukking, of benaauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? — Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, Die ons lief gehad heeft. Want IK BEN VERZEKERD, dat noch dood, noch leven, noch Engelen, noch overheden, noch magten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde gods, welke is in CHRISTUS JEZUS, onzen Heere. (Rom. VIII: 30—39.).

Wij kennen slechts die verhevene éénheid, van welke de BIJBEL spreekt, en die haren grond in JEZUS CHRISTUS heeft, maar die in de Roomsche Kerk verloren is geraakt. Onze HEER gewaagt van die zalige éénheid. Joh. XV. 1—5. verg. XVIII. 17—26. Even weinig behoef ik te betoogen, (lezen wij in de Wederlegging van de grondstellingen der Roomsch-Katholijken Kerk. *Amsterdam*, 1843, bladz. 43. aanteek. 3.), dat de door PAULUS bedoelde éénheid geene andere is; dat die onder één ligchaam al de belijders van JEZUS; onder éenen geest, den geest, welken GOD door JEZUS CHRISTUS aan Diens belijders mededeelt, welke onder hen geloof, hoop, liefde, wijsheid, eendragt, heiligheid, gemeenschap met GOD en JEZUS CHRISTUS, bevordert; en onder éenen Heer, JEZUS CHRISTUS, het Hoofd van al Zijne belijders, als leden van één ligchaam, verstaan heeft: hetgeen ieder terstond moet opmerken, die met Eph. IV. 4—6. vergelijkt Rom. XII. 4, 5. 1 Cor. XII. 27. vergel. mer 1—26. Colloss. I. 24. Gal. IV. 6. Rom. XV. 13. 1 Cor. XII. 8. Gal. V. 22. Rom. VIII. 11. Eph. III. 16. 17. Philipp. II. 11. vergel. met 5—10. Colloss. I. 18. Één ligchaam is het, (zegt PAULUS Eph. IV. 4—6.), en één Geest, gelijkwerwijs gij ook geroepen zijt tot ééne hoop uwer beroeping; één HEER, één geloof, één doop, één GOD en Vader van allen.

XI^{de} SOPHISME.

De Oudvaders der Kerk houden als beginsel vast, dat al wat niet is van de *Katholijke* (algemeene) Kerk, is eene *Secte* (afgescheiden deel); DERHALVE is de *Roomsche* de Katholijke d. i. de algemeene Kerk.

Aanmerking. De Kerkvaders noemden *Katholyk* geloof dat, wat alle Kerken, zoo wel Oostersche als Westersche algemeen beleden. Van hier het denkbeeld eener *Katholyke* (algemeene) Kerk, waaronder zij zich voorstelden de vereeniging van alle Kerken, die hetzelfde geloof hadden. De eerste uitdrukking van dat geloof was de geloofsbelijdenis der Apostelen. Daar nu de Kerk van Rome ontaard is in een Pausdom, hetwelk met al wat er toe behoort, het geloof der oorspronkelijke Kerk niet heeft bewaard, (gelijk dit gemakkelijk te bewijzen is door het Nieuwe Verbond, en door de geschriften der Kerkvaders van de drie eerste eeuwen), maar integendeel dat geloof hetzij door verminkingen, hetzij door toevoegingen ten eenemale onkenbaar heeft gemaakt: zoo volgt hieruit, dat zij niet is de Katholijke Kerk, ofschoon zij er zich den naam van toegeëigend heeft. In den mond der Kerkvaders en in hunne geschriften zijn de woorden *Katholijke Kerk* verre af van te beteekenen, wat deze in de handelingen der Kerkvergadering van *Trente*: d. i. *der vereeniging van de Opperhoofden eens Heidensch Christendoms onder eene zichtbare te Rome verblijf houdende godheid* te kennen geven... Het is dus ten onregte, dat de JEZUITEN en andere verdedigers van de Roomsche Godsdienst, de oude Christelijke leeraren bijbrengen om de

oudheid en het gezag van hunne Kerk te bewijzen. — Zoo het strekt, om de oudheid der KATHOLIJKE Kerk te bewijzen, is het wel, maar niet, indien het dienen moet om die van de PAUSELIJKE Kerk te staven, vooral niet zoo als Paus GREGORIUS VII. haar organiseerde, en de Kerkvergadering van *Trente* hare leer verklaarde.

Dat men ook de waarheid en het bestaan eener zaak niet bewijst door er den naam van te noemen, zien wij o. a. uit Openb. II. 9. Er waren ten tijde van JOHANNES velen die verklaarden dat zij *Joden* waren, en het niet waren. Ik weet — (lezen wij t. a. p.) — de lastering dergenen, die zeggen, dat zij *Joden* zijn, en zijn het niet, maar zijn eene Synagoge des SATANS.

XII^{DE} SOPHISME.

De Kerk van ROME is gesticht door den H. PETRUS: DERHALVE is zij de Moeder en de leermeesteresse van alle Kerken.

Aanmerking. Verwonderlijke aanmatiging! Onbegrijpelijke verblinding! PETRUS is noch de stichter, noch de Bisschop der Roomsche Kerk geweest (*), en evenwel

(*) De H. HIERONYMUS in zijn werk: de *Viris illustribus*, cap. 1, (hij was Priester te Rome van het jaar 382. tot 384.), om de opvolging der Pausen op den stoel van PETRUS in die stad te bewijzen, verhaalt dat deze Apostel 25. jaren en tot zijn marteldood toe, Bisschop van Rome is geweest; maar dit is klaarblijkelijk onwaar, omdat het regtstreeks strijdt met de tijdrekening van het N. Testament, volgens welke er ter naauwernood *eenige maanden*, (die zijn martelaarschap onmiddellijk zijn voorafgegaan), aan het einde van zijnen Apostolischen loopbaan overblijven, welke die groote Apostel in den boezem der door PAULUS te Rome gevestigde en bestuurde Kerk heeft kunnen doorbrengen.

geven de Bisschoppen van *Rome* voor, dat zij zijne opvolgers zijn. En met opzigt tot de Kerk zelve, iedereen weet, dat de Kerken van *Jeruzalem*, van *Antiochie*, van *Epheze*, van *Corinthe*, en bijna alle Oostersche Kerken hebben bestaan vóór de Kerk van *Rome*, en desniettemin durft deze zich noemen de Moederkerk! Dit voorbeeld bewijst, even als zoo vele andere voorbeelden, duidelijk, hoe weinig het den Roomschen Priesters kost om leugens uit te strooijen, — Priesters, die nog wel vermeenen het regt te bezitten, om den hemel voor de sterfelingen te sluiten of te ontsluiten!

Zie J. ELLENDORF, *Is PETRUS ooit te Rome geweest?* Amsterdam, 1842.

XIII^{de} SOPHISME.

Volkomen geloof schenken aan de Priesters, is eene onvermijdelijke voorwaarde om zalig te worden: DERHALVE moet men zich aan hunne eischen onderwerpen wil men behouden worden.

Aanmerking. Nergens in den BIJBEL wordt geleerd, dat men aan de Priesters geloof moet hechten, om behouden te worden. De BIJBEL zegt wel, dat buiten de Kerk van JEZUS CHRISTUS geene zaligheid is; maar hij voegt daarbij, dat het voldoende is het Evangelie te gelooven en gedoopt te zijn (Mark. XVI: 16), om zalig te worden, zonder immer over Kerkelijke voorschriften te spreken, die daarenboven in dien tijd nog niet bestonden.

Zie Joh. III. 18. XII. 48. 1 Tim. II. 5—6. 1 Cor. VII. 28. 1 Cor. III. 21—23. Wat verzoekt gij GOD, zeide PETRUS, om een juk op den hals der Discipelen te leggen, hetwelk noch onze

vaders, noch wij hebben kunnen dragen? Hand. XV. 10. Wie zijt gij, — (Katholijken!) — dat gij vreest voor den mensch, die sterven zal, voor een menschenkind, dat hooi worden zal? Jes. LI. 12.

XIV^{de} SOPHISME.

De Protestanten, die vermeenen de leer en de dienst der Kerk tot hare oorspronkelijke en Apostolische eenvoudigheid te hebben teruggebracht, dagteekenen slechts van vóór drie eeuwen: DERHALVE heeft hunne Kerk niet altijd bestaan, en is zij bijgevolg ook niet de Kerk van JEZUS CHRISTUS.

Aanmerking. De Kerk heeft wel bestaan, maar, zoo als wij reeds hebben doen opmerken, in slavernij van den Paus, en verontreinigd door bijgeloof, afgodendienst en eene menigte van dwalingen en misbruiken: zij heeft bestaan, maar in eenen staat gelijk aan dien, waarin de BIJBEL was, welken LUTHER in de boekerij van zijn klooster vond, dat is, aan ketenen vastgeklonken, van buiten met dikke stof overdekt en van binnen met wormen bezet. Volgens zeggen van de JEZUITEN en van de overige Priesters der Roomsche Godsdienst, heeft LUTHER eene *nieuwe* Kerk gesticht. Maar dit is eene leugen, uitgedacht om de arme Leken der Roomsche Kerk te verschalken. LUTHER heeft geene nieuwe Kerk gesticht: wij kunnen hierop niet genoeg de aandacht vestigen; hij heeft eenvoudig de oude Kerk *gezuiverd*, door te behouden al wat zij goeds had, en te verwerpen al wat de BIJBEL als slecht veroordeelde. Hij is geweest voor de Kerk van het Nieuwe Verbond, wat de Propheten voor de *Joodsche* Kerk zijn geweest.

Om deze laatste te stichten, heeft GOD gezonden MOZES. Zoo dikwijls als valsche Propheten of Leeraars eene dwaalleer of verkeerde dienst in haren schoot hadden doen ontstaan, heeft GOD Zijne Propheten gezonden om haar te herstellen en te hernieuwen. De *regel en rigtsnoer der Propheten* was de *geschrevene Wet van MOZES*, gelijk men b. v. zien kan uit de geschiedenis van SAMUËL, ELIAS, ESDRAS, en van alle Propheten. In de oogen van hunne tijdgenooten, waren zij alle invoerders van nieuwigheden, omdat de oude leer, die zij verkondigden, en de vroegere eeredienst, die zij herstelden, bijna geheel vergeten waren. Zoo is het met de hervorming der Christelijke Kerk ook gelegen. Het is wat nieuw's voor menschen, die het oude niet kennen, of wel voordeel vinden om te veinzen, dat zij het oude niet kennen. Wat aangaat de laatst aangevoerde drogrede, daartegen stellen de Protestanten der *Augsburgsche* Confessie het volgende argument: onze leer en onze eeredienst zijn die van JEZUS CHRISTUS en der Apostelen, gelijk ieder dit zien kan uit het Nieuwe Verbond: DERHALVE is onze Kerk die, waarvan JEZUS CHRISTUS heeft gezegd, dat de poorten der helle haar niet zouden overweldigen, zelfs dan niet, wanneer zij zich bedienende van *Rome's* geliefkoosde wapenen: t. w. van de Inkwisitie en de JEZUITEN.

Toen CHRISTUS zijne leer verkondigde, vraagden de *Joden* onder elkander: wat is dit? wat nieuwe leer is deze? Mark. 1. 27. en toen PAULUS te *Athene* den volke JEZUS verkondigde, zeide men: kunnen wij niet weten, welke deze nieuwe leer zij? Hand. XVII. 19. Intusschen CHRISTUS, toen Hij met de PHARIZEËN over de echtscheiding sprak, heeft zich *niet* beroepen op hetgeen sedert lang plaats vond, maar op hetgeen *in den beginne was*. Matth. XIX, 3—9. verg. Gen. II. 24. CHRISTUS, toen Hij tot de SADDUCEËN

zeide: gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht *gous* (Matth. XXII. 23—33.), verklaarde op grond der Schriften, dat de leer der *sadduceën* ten aanzien der opstanding, ofschoon oud, en dagteekenende van vóór Zijnen komst op aarde, was eene dwaalleer. De oudheid of het langdurig bestaan eener zaak bewijst geen zins derzelve waarheid. De ouden, lezen wij immers bij Job XXXII. 11., die vele tijden doorleefden, (*πολυχρόνιοι* vertalen de LXX. in hunne overzetting des O. V.), zijn niet altijd verstandig, en de grijsaards verstaan niet altijd het gebod (*κρίμα*, *praeceptum*). JEHOVAH zelf zeide tot de *Israëlieten* in de woestijn: wandelt niet in de inzettingen uwer vaderen; en onderhoudt hunne regten niet, en verontreinigt u niet met hunne dreggoden! Ik ben de HEER, uw GOD, wandelt in Mijne inzettingen, en onderhoudt Mijne regten en doet dezelve. Ezech. XX. 18, 19. GOD wijst ons op den BIJBEL, op het EVANGELIE. Dat is oud, niet de Roomsche Kerk, die van den BIJBEL jammerlijk is afgedwaald. Aan JOHANNES werd gegeven te zien eenen Engel vliegende in het midden des hemels, die het eeuwig Evangelie had om te verkondigen dengenen, die op aarde wonen (Openb. XIV. 6.), terwijl JOHANNES eene andere stem hoorde uit den hemel, zeggende: gaat uit het groote BABYLON, Mijn volk! opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt (Openb. XVIII. 4.).

XV^{de} SOPHISME.

Een Ketter kan niet behouden worden; de Roomsche Katholieke Priesters nu noemen de Protestanten **KETTERS**: DERHALVE kunnen de Protestanten niet zalig worden.

Aanmerking. Om aan te toonen, dat deze redeneerwijze juist is, zoude men allereerst moeten bewijzen, dat de menschen, die den Priesterlijken overrok dragen, gelijk hebben, wanneer ze stellen, dat de leer der Protestanten is ketterij; en ten tweede zouden zij moeten

bewijzen, dat hetgeen *volgens hunne opvatting ketterij* is, werkelijk berooft van de eeuwige zaligheid. Middelerwyl kunnen de Protestanten van dien kant gerust zijn; want eene Kerk kan niet vast op het stuk der waarheid zijn, wanneer zij, gelijk de Roomsche Kerk doet, twee tegenstrijdige stellingen, welke zich wederkeerig ontzenuwen en vernietigen, als beginsel durft op den voorgrond zetten, t. w. buiten de Roomsche Kerk is geene zaligheid, en, vervloekt is al wie in de Roomsche Kerk gelooft, dat hij van zijne zaligheid verzekerd is. (Zie Kerkvergadering van *Trente*, VIde Zitting, Canones XII ad XV.).

Zie Rom. X. 1—13. verg. XIV. 1—13. I. 16.

XVI^{de} SOPHISME.

De Stedehouder van GOD kan niet anders dan onfeilbaar zijn; nu is de Paus de Stedehouder van GOD: DERHALVE is de Paus onfeilbaar.

Aanmerking. Ten spijt van deze JEZUITISCHE drogrede verwerpt de geheele *Gallikaansche Kerk* de leer der onfeilbaarheid van den Paus, hierin volgende de voorbeelden der Algemeene Kerkvergaderingen van *Pisa*, van *Bazel* en van *Constantia*. Elke dezer Kerkvergaderingen werd geroepen, om zich bezig te houden met de behandeling van eenen Pauselijken wedstrijd, d. i. met eenen oorlog, welken drie *Pausen*, die ter zelfder tijd regeerden, onderling voerden door zich wederkeerig aanbliksems toe te slingeren, ten einde alzoo aan de wereld te bewijzen, dat men zeer wel Paus, en toch in alle opzichten feilbaar wezen kan. Deze Kerkvergaderingen heb-

ben te gelijker tijd de drie Pausen, ter zake van hunne ketterijen en onzedelijk gedrag, afgezet, en eenen vierden Paus gekozen, (dit schandaal duurde bijna eene eeuw lang, en hernieuwde zich bij den dood van elken der drie concurrenten), en hebben daarbij verklaard, dat de Stedehouder van CHRISTUS zou onderworpen zijn aan de Algemeene Kerkvergaderingen. Later evenwel hebben de Pausen den spot gedreven met de besluiten van die drie Kerkvergaderingen, en hebben ze met hunne anathema's vereerd!

De Paus kan evenmin onfeilbaar zijn als de Kerk; zie o. a. 1 Cor. XIII. 9. verg. 2 Cor. V. 7. De Paus blijft immers mensch, en de menschen, wie zij zijn, blijven stoffelijke en eindige wezens! Ps. XIX. 13. Gal. V. 17. De BIJBEL leert ons ook niets van die onfeilbaarheid. Integendeel! Priesters ontzetten zich, en Propheten verwonderen zich, omdat zij het volk met ijdele beloften bemoedigd hebben. Jer. IV. 9. Zie Jes. XXIX. 10, 11. XLII. 19. LVI. 10—12. Jer. II. 3. V. 30, 31. VI. 13. VIII. 8—10. X. 21. XXIII. 27, 28. L. 6. Ezech. VII. 26. XXII. 26. Hos. VI. 9. De Synagoge overtreedt het gebod eens door hare inzettingen. Matth. XV. 1—6. De afval en verbastering der Kerk wordt duidelijk voorspeld. 2 Thess. II. 1—17. 1 Tim. IV. 1—8. Matth. VII. 15. XXIV. 24. Hand. XX. 28. 1 Joh. II. 18. Waar blijft dan de onfeilbaarheid?

XVII^{de} SOPHISME.

De Roomsche Katholieke Kerk telt meer ledematen dan de Protestantsche Kerk: DERHALVE is zij de ware Kerk.

Aanmerking. Volgens JEZUS CHRISTUS zou men er eene gansch andere gevolgtrekking uit moeten halen. Want JEZUS zegt, bij meer dan eene gelegenheid, dat er velen geroepen zijn, en weinigen uitverkoren; dat de weg, die tot het verderf leidt, breed is, en dat er velen zijn,

die langs denzelven ingaan, terwijl er weinigen zijn, die denzelven vinden. Zie Matth. VII : 13, 14. XX : 16. XXII : 14. De geschiedenis van GODS volk onder het Oude Verbond, geeft ons heilzame lessen aan de hand. Ten tijde van den Propheet JESAIA, was het grootste gedeelte van ISRAËL zijnen GOD en der waarheid ontrouw geworden; de ware *Joodsche* Kerk geleek op "een hutje in den wijngaard, op een nachthutje in den komkommerhof, op een belegerde stad" (Jes. I : 8.). Bij het leven van den Propheet ELIAS waren er onder het geheele *Joodsche* volk slechts "zeven duizend overgebleven, die zich niet gebogen hebben voor BAÄL" (1 Kon. XIX : 18). Eindelijk is het bekend uit de Kerkelijke geschiedenis, dat gedurende langen tijd de meerderheid der Christenen met den Paus HONORIUS aan het hoofd, de kettersche beginselen van ARRIUS, die de Godheid van JEZUS CHRISTUS ontkende, hebben omhelsd, en dat de Kerken en de Leeraren, die zich tegen deze ketterij stelden, veel geringer in getal waren dan zij, die ze voorstonden. Het is dus niet de hoeveelheid of het getal, maar de eigenschap of gehalte, die gewigt in de schaal der waarheid aanbrengt.

Zie Luk. XII. 32. Dáár spreekt CHRISTUS juist van een *klein kuddeken*, aan wien het Koningrijk zou gegeven worden. De Kerk, waarover de *geheele aarde* zich verwonderde, is die welke het *BEEST*, het *GROOTE BABYLON* wordt genoemd. Zie Openb. XIII. 3, 16, 17. XVII. 1. en: Sleutel tot de Openbaring, door ROBERT FLEMING, Amsterdam, 1848. Hoe zegt gij — (Katholijken!) — dan: wij zijn wijs, en de Wet des *HEEREN* is bij ons! Ziet, waarlijk, te vergeefs werkt de valsche pen der Schriftgeleerden. — Ziet, zij hebben des *HEEREN* Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? Jer. VIII. 8, 9.

XVIII^{de} SOPHISME.

De Roomsche Kerk doet wonderen: DERHALVE is hare leer waarachtig.

Aanmerking. Deze bewijsgrond is voor geene tegenpraak vatbaar in de oogen van de massa des volks, hetwelk niet durft vooronderstellen, dat zij leugens spreken, die het ten gevolge van den invloed der biecht gewend is als halve goden te vereeren, in alle gevallen als halve heiligen te beschouwen uit hoofde van hunnen geschooren kruin en vreemde kleeding; en hetwelk ook zonder te aarzelen geloovig aanneemt, dat zij alles, wat zij *voorgeven* te kunnen doen, in der daad uitrigten en volvoeren. Maar vooreerst is de waarheid van die voorgewende wonderen nimmer gestaafd geworden; en, ten tweede, ook dan, wanneer zij bewezen ware geweest, zouden die wonderen juist het tegendeel bewijzen van hetgeen zij moeten bevestigen. Want alle wonderen, die geschikt zijn om te betoogen, dat de leer van JEZUS CHRISTUS en Zijne Apostelen valsch en de tegenovergestelde leer waar is, (zoo als dit het geval is bij de Roomsche Priesters), zijn loutere Duivelskunsten, en geene wonderen door GODS almacht verrigt. De BIJBEL zegt ons dan ook in duidelijke woorden, dat er *in de Kerk valsche Leeraars en valsche Propheten* zullen opstaan, die groote teekenen en wonderen zullen doen, alzoo dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden; (Matth. XXIV : 24.); maar dat de geloovigen hen geen vertrouwen moeten schenken, en de geesten beproeven, of zij uit GOD zijn, dan wel of zij zijn des ANTICHRIST's. (1 Joh. IV : 1.). De

wonderen bewijzen derhalve niet de waarheid der leer, maar de leer bewijst de waarheid der wonderen. *Zoo iemand tot ulieden zeggen zal, zeide de HEER tot Zijne leerlingen: ziet, hier is de CHRISTUS of dáár; gelooft het niet, in spijt van alle hunne wonderen (Matth. XXIV : 23, 24.).* Zie dáár nu juist het geval, dat zich bij de Geestelijkheid van den Paus voordoet. Aanschouwt, dus roepen zij, aanschouwt die wonderen; CHRISTUS is noodwendig in ons midden. Maar wij antwoorden: uwe leer is in strijd met den BIJBEL, uwe CHRISTUS is niet de CHRISTUS van het Nieuwe Verbond. Uwe wonderen zijn dus valsch, en geven getuigenis van de magt der helle, werkende op de kinderen der dwaling, dat zij de leugen zouden gelooven (2 Thess. II : 11. verg. Rom. I : 18—32.).

Zie Deuter. XIII. 1—5. Matth. VII. 22, 23. 2 Thess. II. 7—12.

XIX^{de} SOPHISME.

PETRUS is geweest de Vorst der Apostelen; de Paus is zijn opvolger: DERHALVE is de Paus de zeer Zalige en zeer Heilige Vader, die de hemelsche magt in handen heeft, en Heer is op de aarde; de opvolger van PETRUS; de CHRISTUS des HEEREN; de Heer des heelals; de Vader der Koningen; het Licht der wereld; de Opperste Priester. (Zie de Kerkvergadering van SIËNNA.)

Aanmerking. Welke Godslastering! Het is werkelijk de taal van den ANTICHRIST, die volgens de voorspelling van PAULUS (2 Thess. II : 3, 4.) zich zal tegenstellen

en verheffen boven al wat GOD genaamd of als GOD geëerd wordt, alzoo dat hij in den tempel GODS als een GOD zal zitten, zich zelve vertoonende, dat hij GOD is. Al wie zich derhalve beijvert om aan te toonen en te prediken, dat de Goddelijke magt aan den Bisschop van

• *Rome* toekomt, die bewijst daardoor, dat deze is de ANTICHRIST, en stelt zich tevens tot Apostel van den ANTICHRIST. De JEZUITEN nu doen dit: derhalve zijn de JEZUITEN Apostelen van den ANTICHRIST. Zie ook over de eigendommelijke kenteekenen des ANTICHRIST's hierna. Daarenboven is nergens in het Evangelie gezegd, dat PETRUS moet zijn de Vorst der Apostelen; integendeel, kort nadat JEZUS CHRISTUS de woorden *gij zijt Petrus* enz. had gesproken, waaruit de Pausgezinden zoo vele gevolgtrekkingen putten, toen de Apostelen Hem vroegen, *wie onder hen de eerste* moest zijn, zeide JEZUS niet: Ik heb het ulieden alreede gezegd, *het is Petrus!* — maar: zoo wie zich zal vernederen, gelijk dit kindeke, deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen. (Matth. XVIII: 1—4.) Zoo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar. En zoo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht. (Matth. XX: 26, 27.). PETRUS zelf schrijft: weidt de kudde GODS, die onder u is, hebbende opzigt daarover, *niet uit bedwang, noch als heerschappij voerende over het erfdeel des HEEREN*, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde. (1 Petrus V: 2, 3.).

Van den man des bloeds en bedrogs heeft de HEER eenen gruwel. Ps. V. 7.

XX^{STE} SOPHISME.

JEZUS CHRISTUS is het hoofd van de Kerk: DERHALVE is de Paus ook het hoofd der Kerk.

Aanmerking. De volgende redenering klemmt meer, en is zeker veel juister: JEZUS CHRISTUS is het hoofd der Kerk; elk, die zich noemt hoofd der Kerk zonder het te zijn, is een overweldiger: DERHALVE is de Paus een overweldiger.

Door hoovaardigheid maakt men niet dan gekijf, en, die het woord veracht, zal verdorven worden. Spr. XIII. 10, 13.

XXI^{STE} SOPHISME.

Al wat de BIJBEL leert ten aanzien van den ANTICHRIST, heeft alleen betrekking tot het tijdvak onmiddelijk voorafgaande aan het einde der wereld: DERHALVE dwalen de Protestanten, wanneer zij het toepassen op den Paus.

Aanmerking. Zie hier kortelijk medegedeeld hetgeen het N. Verbond leert ten aanzien van den ANTICHRIST. Men oordeele daaruit, wie dwalen of gelijk hebben, de Protestanten of de Roomschen.

De ANTICHRIST zal zich in de Kerk zelve verheffen boven al wat GOD genaamd, of als GOD geëerd wordt.

Hij zal zitten in den tempel GODS (d. i. de Kerk) als een GOD, willende gehouden worden voor GOD. Hij zal komen naar de werking des SATANS, in alle kracht en teekenen, en wonderen der leugen (2 Thess. II: 3—12),

Hij zal, zeggende: ziet hier is de CHRISTUS of dáár (Matth. XXIV: 23—26.), doen gelooven aan bijzondere

en aan plaatselijke verschijningen van CHRISTUS vóór dat Hij ten tweedemaal zichtbaar uit den Hemel zal nederdalen.

Hij zal niet belijden, dat JEZUS CHRISTUS gekomen is in het vleesch. (Zie 1 Joh. IV: 3.)

Hem zullen ten dienste staan verleidende geesten en leeringen des Duivels, leugens door geveinsdheid leerende; hebbende hun eigen geweten als met een brandijzer toegeschroeid; verbiedende te huwelijken, gebiedende van spijzen te onthouden, die GOD geschapen heeft tot nuttiging met dankzegging voor de geloovigen en die de waarheid hebben bekend. Want alle schepsel GODS is goed, en er is niets verwerpelijk met dankzegging genomen zijnde. (Zie 1 Tim. IV: 1—5.)

Hij zal in zijne dienst hebben valsche Apostelen, bedriegelijke arbeiders, zich veranderende in Apostelen van CHRISTUS, als waren zij dienaars der gerechtigheid. (Zie 2 Cor. XI: 13—15.)

Hij zal tot onderdanen hebben menschen, die zijn liefhebbers van zich zelve, geldgierigen, laatdunkenden, hoovaardigen, lasteraars, den ouderen ongehoorzaam, ondankbaren, onheiligen, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, achterklappers, onmatigen, wreeden, zonder liefde tot de goeden, verraders, roekeloozen, opgeblazen, meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers GODS; hebbende eene gedaante van godzaligheid, maar die de kracht derzelve verloochend hebben. (Zie 2 Tim. III: 2—5.)

Hij zal in zijne dienst hebben valsche leeraars, die verderfelijke ketterijen bedektelijk invoeren zullen, ook den HEERE, die hen gekocht heeft, verloochenende; velen tot navolging hunner verderfenissen achter zich

trekkende; doende den weg der waarheid lasteren, en door gierigheid, met gemaakte woorden, van de menschen eene koopmanschap makende. (Zie 2 Petr. II: 1—3.)

Hij zal magt hebben over de Koningen en de Prinsen der aarde.

Hij zal de Kerk tot in de woestijn vervolgen, ten einde deze geheel te vernietigen, na ze door verleiding en vervolging uitermate te hebben verzwakt.

Hij zal zelfs krijg voeren tegen de overigen van het zaad der vrouw (d. i. der Kerke, Jes. LIV: 1. Gal. IV: 27.), die de geboden GODS bewaren en de getuigenis van JEZUS CHRISTUS hebben. (Openb. XII: 1—17.)

Hij zal tot den dood gewond worden, maar die doodelijke wond zal genezen, en de gansche aarde, door bewondering opgetogen, en ziende deze genezing, zal hem volgen.

Men zal ten zijne opzigte zeggen: wie is hem gelijk, en wie zal tegen hem krijg voeren?

Hij zal gesprekken vol hoogmoed en Godslasteringen houden.

Hij zal de magt ontvangen, om den heiligen (d. i. den waren Christenen) krijg aan te doen en *ze te overwinnen*.

Aan hem zal worden gegeven magt over alle geslachten, en taal, en volk; en allen, die op de aarde wonen, zullen Hem aanbidden, welker namen niet geschreven zijn in het boek des levens, des LAMS, dat geslagt is, van de grondlegging der wereld. (Openb. XIII: 1—8.)

Zijne Kerk zal zijn bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente, en paarlen, en zij zal zijn vol van gruwelen en van onreinigheid harer afgodendienst.

De naam zijner Kerk is: verborgenheid, het groote **BABYLON**, de Moeder der hoererijen en der gruwelen der aarde.

Zijne Kerk zal gezeteld zijn in eene stad, die gebouwd is op zeven bergen, en zal dezelfde zijn, die over de Koningen der aarde heerschappij voert. (Openb. **XXII**: 1—13.)

Zijne Kerk zal in haar hart zeggen: ik zit als eene Koningin, en ben geene weduwe, en zal geen rouw zien. (Openb. **XVIII**: 7.)

Zijne Kerk zal koopmanschap drijven, onder andere zaken met de lichamen (d. i. reliquiën), en de zielen der menschen (d. i. met missen voor de zielen.) (Zie Openb. **XVIII**: 13.)

Zie daar de kenteekenen des **ANTICHRIST**'s, volgens de de onfeilbare voorzeggingen van **JEZUS CHRISTUS** en zijne Apostelen. Wij willen op het oordeel van den Lezer geen invloed oefenen, door de opgegevene kenteekenen met die der tegenwoordige Kerk van *Rome*, of van het Pausdom te vergelijken. Wij gelooven evenwel niet, dat het veel zal verschillen van het oordeel der Protestanten, die de innerlijke, op die voorspellingen gebouwde overtuiging koesteren, dat de Pausen zijn én de voorloopers én de voorbeeldingen van den **ANTICHRIST**; dat zij voorbereiden zijn rijk, en dat hij zelf hun laatste opvolger zal zijn, Paus en Keizer in één persoon, en in deze dubbelde hoedanigheid vervullen het overige der prophetiën, die hem wel betreffen, maar nog niet vervuld zijn. Het is dan, — en die tijd is misschien naderbij dan de menigte vermoedt, — dat het gebouw zal voleindigd worden, waarvan **SATAN** reeds ten tijde

der Apostelen de grondslagen lag (2 Thess. II: 7.), en dat hij, gedurende den loop van achttien eeuwen, door de hand der Bisschoppen van *Rome* heeft doen optrekken; dat ontwerp namelijk, hetwelk SATAN heeft gemaakt, om de Kerk van JEZUS CHRISTUS aan zijn rijk te onderwerpen; om van het Koningrijk der hemelen te maken een koningrijk der hel op aarde, en — om zich in naam van CHRISTUS en in Deszelfs plaats door de Christenen te doen erkennen en aanbidden, ten einde op die wijze het verlossingswerk door JEZUS CHRISTUS ten uitvoer gebracht, zoo mogelijk, te vernietigen. Maar GOD is getrouw; Hij heeft Zijne uitverkorenen daarvan door Zijn WOORD verwittigd. SATAN weet dit; het is daarom dat hij zou wenschen hen dat WOORD te ontrooven, gelijk hij het alreede aan de meerderheid der Christenen heeft doen ontnemen door zijnen te *Rome* gezetelden trouwen dienaar den PAUS. Het tijdstip schijnt gekomen, waarop het gebod van JEZUS CHRISTUS, hetwelk tot alle Zijne volgelingen, die zich nog in de slavernij der Pausselijke Kerk bevinden, is gerigt, algemeen moet worden gepredikt, gehoord en opgevolgd: gaat uit van haar, Mijn volk! opdat gij aan hare zonden geene gemeenschap hebt, en opdat gij van hare plagen niet ontvangt. Want hare zonden zijn de eene op de andere gevolgd tot den hemel toe, en GOD is harer ongerechtigheden gedachtig geworden. (Openb. XVIII : 4, 5. verg. XVI : 18, 19.).

XXII^{STE} SOPHISME.

Ofschoon de beeldendienst zij eene misdaad van Majesteit's schennis, en plaats heeft onder welken naam of voorwendsel het ook zij, ECHTER is het geoorloofd de Heilige Maagd MARIA, en alle de bewoners des hemels te aanbidden.

Aanmerking. De grootste en grofste beeldendienst vindt plaats in de Roomsche Kerk, zonder dat zij dáár dien naam draagt. Die Kerk bezit eenen werkelijken *Olympberg* met duizende zoo mannelijke als vrouwelijke Godheden, en daarbij behoorende verdichte verhalen (legenden), die, wat de ongerijmdheid betreft, den eersten rang aan de fabelen der oude *Grieken* en *Romeinen* betwisten. Het is uit deze Goden en Godinnen met Christelijke namen gedoopt, dat arme stervelingen, — Roomsche Katholieke Christenen genaamd, — zich er één of ééne of ook meerdere, zoo vele als hun lust, kiezen met verlof om ze tegen anderen te verwisselen, wanneer ze hun niet langer passen. Alzoo hebben zij beschermheiligen en huisgoden zonder tal; en ieder mensch heeft zijne eigene Godheid. Er is zelfs meer. Die Godheden veranderen van inborst en eigenschap naar gelang der oorden, waar zij zijn geplaatst. Zoo is b. v. de Godin MARIA niet overal dezelfde. Bij de eene beeldtenis ter hare eere opgericht, verleent zij eene bijzondere gunst, en wederom bij de andere eene soms tegenovergestelde. Om met kennis van zaken, en van hetgeen wij met eigene oogen zagen, te spreken, zullen wij van *Marseille* melding maken. Dáár bezit de VENUS der

Roomschen, de Koningin der hemelen, de H. Maagd, of, om de taal der bewoners van *Provence* te bezigen *la bona mère* (de goede moeder), onderscheidene Kerken. Iedere Kerk is, gelijk van zelf spreekt, versierd en verrijkt met een prachtig beeld, hetwelk de Godin gedurende werkdagen in ochtendgewaad, des zondags en op groote feestdagen in feestkleederen uitgedoscht voorstelt, want die beelden hebben alle een kleérkamer en minstens eene kamenier tot hunne dienst en verzorging. Welnu! ieder van deze beelden bezit een bijzondere eigenschap; het een' doet de regen vallen, als men het in processie ronddraagt; het ander' doet de regen ophouden, wanneer men aan hetzelfde gelijk vermaak verschaft; maar de schoonste, de rijkste en de magtigste van alle, is de moeder der Zeevarenden, de MARIA, die geplaatst is in eene op den hoogsten rots gebouwde Kapel, en die genaamd wordt *Notre Dame de la Garde*. Dit beeld wordt in processie rondgevoerd in tijden van grooten rampspoed. Wij zagen het onderscheidene malen plegtstatig naar beneden dragen tijdens de Cholera het sterkst woede, ten einde de stad van dien geesel te verlossen. Welken gruwel stelt de vereering van Heiligen en die hunner beelden daar! Men zou slechts de namen dier Heiligen met die van *Grieksche* en *Romeinsche* Godheden behoeven te verwisselen, om de afschuwlijkste beeldendienst te zien plaats hebben. Zoo zou dan JEZUS, verbolgen en ongenaakbaar, (want men kan tot Hem niet komen dan door tusschenkomst der Maagd MARIA), zijn JUPITER, de God des donders; de Maagd MARIA zou of VENUS, of JUNO, of DIANA zijn, en zoo vervolgens. De Priesters hebben goed zeggen, wij aan-

bidden de Heiligen niet, wij vereeren hen slechts; de handelwijze van alle Roomsche Katholijken bewijst duidelijk het tegendeel. Iemand aanbidden, dat is immers gebeden tot hem opzenden, en, zijn vertrouwen op hem stellen. De BIJBEL nu verbiedt uitdrukkelijk elke aanbidding van schepselen om het even welken naam men hen geve. Om dit te bewijzen, zou men den 'geheelen BIJBEL kunnen aanhalen. En dit is eene reden te meer, waarom de Priesters niet toestaan, dat de leken den BIJBEL lezen.

Zie Exod. XX. 4—6, 23. Jer. X. 2—5, 8. Wat zal het gesneden beeld baten, dat zijn formeerder het gesneden heeft? of het gegoten beeld, hetwelk een leugenleeraar is, dat de formeerder op zijn formeersel vertrouwt? Habak. II. 18, 19, 20. verg. XVII. 24, 25, 29. Joh. IV. 24. 2 Cor. III. 17. Zie: NAP. ROUSSEL, *het Heidensche Rome*, Rotterdam, 1838. J. V. M. MENSINGA, *de vereering van Maria*, Haarlem, 1846. en J. G. SWAVING, *Galerij van Roomsche Beelden*, Dordrecht, 1824.

XXIII^{STE} SOPHISME.

De LATIJNSCHE taal was weleer de taal die te ROME werd gesproken: DERHALVE is zij de geschikste voor de eeredienst.

Aanmerking. Zie daar in der daad de eenigste reden, welke men kan bijbrengen, om die vreemde, met duidelijke woorden in het Nieuwen Verbond afgekeurde gewoonte te billijken! Zie 1 Corinth. XIV: 2—28.

XXIV^{STE} SOPHISME.

Ofschoon JEZUS CHRISTUS zij de Verlosser der Wereld, is het nochtans niet minder zeker, dat, om vergiffenis te verkrijgen, geregtvaardigd en behouden

te worden, men eigene verdiensten moet bezitten en de tusschenkomst van Heiligen verzoeken, dat is van zoodanigen, welke door den Paus heilig verklaard (gecanoniseerd) zijn geworden, ten einde door hunne tusschenkomst de gunst van CHRISTUS te verwerven.

Aanmerking. Van alle dwalingen der Roomsche Kerk is voorzeker die, welke wij hier aangeven, zonder tegenspraak de voornaamste en de schadelijkste. Zij is, om zoo te spreken, de moeder van alle andere dwalingen, de kanker van het Christendom, de leugen bij uitnemendheid. Het aangelegendste voor elk mensch om te weten, is voorzeker dat hij het middel leere kennen, waardoor hij kan verwerven de vergeving zijner zonden, de gunst van een' regtvaardig en beleedigd GOD, de verzekering van het eeuwige leven, de overwinning zijner harts-togten, de vrede der ziel, de herstelling van het beeld GODS in zich, in een woord: DE ZALIGHEID. Wat moet ik doen om behouden te worden? Deze is de vraag door alle conscientien der menschenkinderen sedert ADAM's val gedaan. Alle heidensche Godsdiensten hebben die vraag beantwoord met te zeggen: mensch! red u zelf. De *Joodsche* Godsdienst alleen beloofde eenen ZALIGMAKER, "om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om eene eeuwige gerechtigheid aan te brengen; om het gezigt van den Propheet te verzegelen, en om de heiligheid der heiligheden te zalven". (Dan. IX : 24.); — eenen Heiland, "Die onze krankheden op zich genomen heeft, en onze smarten heeft gedragen; Die om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld is; op Wien de straf, die ons den

vrede aanbrengt, was, en door Wiens striemen ons is genezing geworden; — eenen Zaligmaker, Wiens kennis velen zal regtvaardig maken, want Hij zal hunne ongeregtigheden dragen” (Jes. LIII.). JEZUS CHRISTUS verscheen in het vleesch: Hij is die MESSIAS, die beloofde Zaligmaker. Hij stelde eene Godsdienst in, die zich van alle andere onderscheidt door de leer eener zaligheid *om niet* gegeven, eener vergeving *zonder verdiensten* verworven, eener *toegerekende* regtvaardigheid. De volkeren omhelsden die leer met verrukking van blijdschap; zij geloofden aan de oneindige liefde des VADERS, en aan de volmaakte kwijtschelding hun in JEZUS CHRISTUS aangeboden; hunne bekeering van de beeldendienst tot den levenden GOD, hunne liefde zonder voorbeeld en hun martelaarschap bewezen de buitengewone, laat ons liever zeggen, alvermogende uitwerkselen van het geloof, dat behoudt zonder de verdiensten der werken. Het Pausdom ontstaat, en met hetzelfde een nieuw Heidendom onder Christelijke vormen en Christelijke namen. Het loochent de leer der genade; op nieuw dringt het den zondaar, wat de aangelegenheid zijner behoudenis betreft, op zich zelve terug; het predikt op nieuw aan de wereld: menschen, behoudt u zelve. En niettegenstaande deze schrikwekkende terugkeer tot het Heidendom, houdt het Pausdom niet op der wereld te doen gelooven, dat het is de Kerk van JEZUS CHRISTUS en Zijne Apostelen! De leer van deze laatsten begrepen zijnde in het boek genaamd het Nieuwe Verbond, zoo is het niet moeilijk, om de bedrieglijke beweringen van het Pausdom ten aanzien van deszelfs leer omtrent de zaligheid overtuigend te bewijzen. Om dit onderzoek voor

den Roomsche Katholijken lezer gemakkelijk te maken, (die meestal de Heilige Schrift, dien onfeilbaren register in verschillen van Godsdienst, niet bezit), laten wij de woorden volgen, waarin de HEER en Zijne Apostelen zich uitdrukken zoo dikwerf er sprake is van de vergeving der zonden, van de regtvaardiging, van de zaligheid en van het eeuwige leven. Die in den ZOON gelooft, (zoo staat er), die heeft het eeuwige leven; maar die den ZOON ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn GODS blijft op hem (Joh. III: 36.). Alzoo lief heeft GOD de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren' ZOON gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe (Joh. III: 16.). Zie, het LAM GODS, dat de zonde der wereld wegneemt! (Joh. I: 29, 36.) De stokbewaarder zeide tot PAULUS en SILAS: lieve Heeren! wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? En zij zeiden: geloof in den Heere JEZUS CHRISTUS, en gij zult zalig worden, gij en uw huis (Hand. XVI: 30, 31.). De zaligheid is in geen anderen: want er is ook onder den hemel geen andere naam, die onder de menschen gegeven is, door welchen wij moeten zalig worden (Hand. IV: 12.). Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden (Mark. XVI: 16.). GOD was in CHRISTUS de wereld met Zich zelve verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. — Dien, die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden regtvaardigheid GODS in Hem (2 Cor. V: 19—21.). Er

is één GOD, er is ook één Middelaar GODS en der menschen, de mensch CHRISTUS JEZUS; Die zich zelven gegeven heeft tot een rantsoen voor allen (1 Tim. II: 5, 6.). Het bloed van CHRISTUS, Die door den eeuwigen GEEST zich zelven GODE onstraffelijk opgeofferd heeft, zal uw geweten reinigen van doode werken, om den levenden GOD te dienen. En daarom is Hij de MIDDELAAR des Nieuwen Testaments, opdat, de dood daar tusschen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste Testament waren, degenen, die geroepen zijn, de beloftenis der eeuwige erve ontvangen zouden (Hebr. IX: 14, 15.). Gij (Christenen!) zijt gekomen tot den berg SION, in de stad des levenden GODS, tot het hemelsche JERUSALEM, en de vele duizende der Engelen; tot de algemeene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot GOD, den Regter over allen, en de geesten der volmaakte regtvaardigen; en tot den MIDDELAAR des Nieuwen Testaments, JEZUS, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan ABEL (Hebr. XII: 22—24.). Mijne Kinderkens! Ik schrijf u deze dingen opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben eenen Voorspraak bij den VADER, JEZUS CHRISTUS, den regtvaardigen; en Hij is eene verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld (1 Joh. II: 1.). Wie is Hij die verdoemt? CHRISTUS is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter regterhand GODS is, Die ook voor ons bidt (Hebr. VIII: 34.). JEZUS, omdat Hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onverganke-

lijk Priesterschap. Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot GOD gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden. Want zoodanig een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onnoozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hooger dan de hemelen geworden; Dien het niet allen dag noodig was, gelijk den Hoogepriesters, eerst voor Zijne eigene zonden slagtofferen op te offeren, daarna voor de zonden des volks, want dat heeft Hij *eenmaal* gedaan, als Hij zich zelven opgeofferd heeft. Want de Wet (van MOSES) stelt tot Hoogepriesters menschen die zwakheid hebben, maar het woord der eedzwering, die na de Wet is gevolgd (betrekkelijk de Kerk van het Nieuwe Verbond), stelt den ZON, Die in der eeuwigheid geheiligd is. (Hebr. VII: 24 — 28.)

Kan men, na zulke duidelijke teksten ten aanzien der zaligheid te hebben gelezen, zich wel verwonderen, dat de Roomsche Priesters, die eene gansch andere zaligheid onderwijzen, het lezen van den BIJBEL verbieden en afraden? — verbieden het lezen van een boek, hetwelk slechts *één* Zaligmaker verkondigt, slechts *één* Middelaar, slechts *één* Voorspraak, slechts *één* Hoogepriester, slechts *één* offerande; en hetwelk JEZUS met al Zijne verdiensten en al Zijne gaven *om niet* aanbiedt aan ieder berouwhebbend en geloovigen zondaar, zonder eenige tusschenkomst hetzij van Heiligen, hetzij van Priesters, en zonder inleidingen hetzij in Biechtstoel, hetzij in Vagevuur? Komt herwaarts, roept JEZUS CHRISTUS, TOT MIJ, — (en niet TOT MIJNEN PLAATSBEKLEEDER of TOT MIJNE MOEDER), — allen, die vermoeid en belast zijt, en IK zal u ruste geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van

Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult ruste vinden voor uwe zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is ligt. (Matth. XI: 28—30.) Het juk van den Paus en der Priesters daarentegen is ondragelijk, en de door hun opgelegde last nog zwaarder zelfs dan die van MOZES. Zij immers zijn het, die de vasten, de onthoudingen, de boetedoeningen, de geeselingen, de Kerkbezoeken, de bedevaarten, de rozenkransen, den ongehuwden staat, de kloostergeloften, enz. hebben ingevoerd, zaken, waaraan het Papismus eene heiligende kracht heeft willen verbinden, en die JEZUS CHRISTUS evenwel, zulks voorziende, in het Evangelie uitdrukkelijk heeft veroordeeld en afgekeurd. Zie b. v. Matth. XXIII: VI: VII: Colloss. II: vgl. Eph. V: 6—16.

XXV^{STE} SOPHISME.

De JODEN hadden offeranden en Priesters: DERHALVE moet de Christelijke Kerk ze evenzoo hebben.

Aanmerking. De eeredienst der *Joden* was eene zinnebeeldige, voorbeduidende dienst, en de schaduw der toekomstige dingen. Maar in CHRISTUS is alles wezenlijkheid, en al wat de *Levitische* eeredienst voorverbeelden moest, ontving in Hem deszelfs verwezenlijking. De eeredienst der *Joden* nabootsen, dat is de wereld terugbrengen tot het *Judaïsme*, dat is de waarheid van het door JEZUS CHRISTUS gemaakte Nieuwe Verbond loochenen. De heilige dienst der Christenen moet, volgens de uitdrukkelijke verklaring van haren insteller JEZUS CHRISTUS (Joh. IV: 21—24.), bestaan in het aanbidden in geest en waarheid! Nu de Hoogepriester des

menschdoms, de beloofde MESSIAS, in den persoon van JEZUS is verschenen, heeft de instelling der *Levītische* Priesterbediening haar doel en einde bereikt. Van af dat tijdstip geen Priesters, geene eigenlijk dus genoemde offerande meer: JEZUS is én Priester én offer te gelijk, Hij alleen en voor altijd. Het offer der dankzegging is in de Kerk overgebleven: het is het offer dat alle Christenen aan den Werkmeester hunner zaligheid moeten opdragen. Het is daarom, dat het Evangelie alle discipelen van CHRISTUS Priesters noemt. Gij zijt een uitverkoren geslacht, zegt PETRUS in zijnen eersten tot alle Christenen gerigten brief Hoofdst. II: 9., een Koninklijk Priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. En JOHANNES (Openb. I: 4—6.) drukt zich ten dien aanzien in deze voege uit: JOHANNES aan de zeven gemeenten, die in *Azie* zijn, genade zij u en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen zal; en van de zeven Geesten, die voor Zijnen troon zijn; en van JEZUS CHRISTUS, Die de getrouwe getuige is, de eerstgeborene uit de dooden, en de overste der Koningen der aarde, Hem, Die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewasschen heeft in Zijn bloed, en Die ons gemaakt heeft tot Koningen en Priesters GODS, en Zijnen VADER; Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.

Zoo wordt gij ook zelven — gebouwd tot een heilig priesterdom, zegt PETRUS (1 Petr. II. 5.), om geestelijke offeranden op te offeren, die GODE aangenaam zijn door JEZUS CHRISTUS.

XXVI^{ste} SOPHISME.

JEZUS CHRISTUS heeft het Avondmaal wel onder twee gedaanten ingesteld, maar *éene* gedaante is voldoende voor het volk, dewijl de Misouwel (Hostie) vleesch en bloed bevat.

Aanmerking. De onthouding van den drinkbeker aan het volk is eene heiligschennis, welke de vernuftigste en fijnste drogreden der JEZUITEN niet kunnen regtvaardigen. De eersten die het denkbeeld daarvan opvatteden, en die den regel, om zich niet dan van het brood bij het avondmaal te bedienen, opvolgden, waren de MANICHEËRS, de afschuwelijkste van alle kettersche sekten, welke immer hebben bestaan. Ook gaf de Paus LEO de Groote (in het jaar 372.) een besluit, waarin hij beval *alle leken van MANICHEISMUS te verdenken, die geen deel zouden willen nemen aan den drinkbeker, en deze in den ban te doen* (zie LEO Magn. in Sermone 41.); en tegen het einde van de vijfde eeuw noemde Paus GELASIUS de onthouding van den drinkbeker *eene heiligschennis*: derhalve is volgens het oordeel van twee Pausen, de gansche Roomsche Kerk sedert de twaalfde eeuw in het MANICHEISMUS vervallen, en heeft zij eene *heiligschennis* met de daad tot eene Kerkelijke verordening gemaakt, want het is in de *twaalfde* eeuw eerst, dat eenigen begonnen zijn die MANICHEESCHE gewoonte in te voeren door aan het volk in stede van wijn en brood, *enkel brood, in wijn gedrenkt*, te geven. Deze nieuwigheid ondervond al dadelijk van alle kanten eenen sterken tegenstand en bepaaldelijk van de zijde van den Paus PAS-

CAL II. en van de beroemdste Godgeleerden van dien tijd, zoo als ANSELMUS van *Cantorbery* (overleden in het jaar 1109.), van PETRUS LOMBARDUS (overleden in het jaar 1164.), en zelfs nog van ALBERTUS *de Groot*e (gestorven in het jaar 1280.). Desniettemin behield in de dertiende eeuw het MANICHEISME der Eucharistie, d. i. de Communie onder slechts ééne gedaante, de overhand. Vóór dien tijd werd door de geheele Oostersche en Westersche Kerk, die heilige instelling onder twee gedaanten gevierd, even als de Protestanten nog doen.

Zie Matth. XXVI. 26. Mark. XIV. 22. Luk. XXII. 19. 1 Cor. XI. 23—29. verg. 1 Cor. X. 16.

XXVII^{STE} SOPHISME.

Geen vleesch zonder bloed: DERHALVE zijn het bloed, de ziel en de Godheid van JEZUS CHRISTUS, en de geheele DRIEËNHEID plaatselijk in den Misouwel besloten.

Aanmerking. De Priesters en de JEZUITEN slaan zelve geen geloof aan deze Godlasterlijke drogrede; want de gansche wereld weet, dat *zij alle* het avondmaal onder twee gedaanten gebruiken; en dat zij voor niets ter wereld den drinkbeker zich zouden laten ontnemen. En wat betreft het eerste gedeelte van dezen bewijsgrond, wij ontkennen het, omdat de Heilige Schrift ons leert, dat *alle vleesch niet is hetzelfde vleesch*; maar een ander is het vleesch der menschen, en een ander is het vleesch der beesten, en een ander der visschen, en een ander der vogelen, en een ander van den HEER des Hemels, ontvangen van den H. GEEST, en, geboren uit eene maagd

(1 Cor. XV : 39, 44—49.); men kan derhalve niet over het vleesch van JEZUS CHRISTUS redeneren, gelijk men over het vleesch der menschen in hunnen zondestaat en over dat der dieren redeneert. Indien nu de grond van het argument niet meer is dan eene op niets steunende vooronderstelling, moet de gevolgtrekking, welke de JEZUITEN er uit afleiden, noodzakelijk valsch, en de geheele bewijsgrond eene drogrede zijn. Maar JEZUS maakt elk betoog door Zijne eigene woorden overbodig. Voorziende de MANICHEESCHE en Roomsche heiligschenis, heeft Hij beiden willen voorkomen door tijdens de instelling van het Heilig Avondmaal te zeggen: drinkt ALLEN daar uit (*). Want dit is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, voor velen *vergotten* (†) tot vergeving der zonden (Matth. XXVI: 27, 28.). Zie hier wat de geschiedenis ons ten aanzien der leer van de *Transsubstantiatie* (overzelfstandiging) mededeelt. Gedurende de twaalf eerste eeuwen was het geloof, en het gebruik der Kerk ten opzichte van het Avondmaal het-

(*) De Apostelen waren geen Priesters, en de Roomsche Priesters, gelijk algemeen wordt erkend, zijn geen Apostelen.

(†) Volgens de grondtekst kan het woord *ἐκχυνόμενον* in den tegenwoordigen, verledenen en toekomstenden tijd worden opgevat. Het zal dan zijn als of er werd gezegd: *bestemd om vergoten te worden*. — Zie evenwel J. I. DOEDES, de Leer van den Doop en het Avondmaal, Utrecht 1847. DOEDES meent bladz. 104., dat *ἐκχυνόμενον* niet zijne gewone beteekenis behouden kan, maar als gelijkkluidend met *ἀντιζόμενον* ter besprenging vergoten moeten genomen worden, dewijl JEZUS van Zijn bloed als van *verbondsbloed* spreekt.

zelfde als in de Luthersche Kerk (*). De oudste wijze van toedienen, die bekend is (zie Constit. Apost. VIII. 13. verg. met TERTULL. de Spectac. cap. 25. EUSEB. Hist. Eccles. VI. 43.) was deze: bij het overhandigen van het brood, zeide de Bisschop of de Ouderling: *Σῶμα Χριστοῦ* (dat is het ligchaam van CHRISTUS), en de Diaken bij het ter hand stellen van den drinkbeker: *Αἷμα Χριστοῦ* (dat is het bloed van CHRISTUS), of *ποτήριον ζωῆς* (dat is de drinkbeker des levens), en die het Avondmaal gebruikte, deed telkens daarbij hooren: *Ἀμήν* (amen!), *ten einde zijn geloof aan de wezenlijke tegenwoordigheid van het ligchaam en van het bloed van JEZUS CHRISTUS te belijden.* Dit geloof der Kerk was ook dat van bijna alle hare oude leeraren, bekend onder den naam van Kerkvaders. Deze oude Godgeleerden kunnen evenwel in drie klassen worden onderscheiden ten aanzien der wijze, waarop zij zich de verborgenheid der Eucharistie voorstelden en deze willegden. De eerste klasse bevat diegenen, welke zich hielden aan het woord en den eenvoudigen zin der Heilige Schrift (1 Cor. X: 16.), en leerden, gelijk de Lutherschen heden doen, dat vier zaken in het Avondmaal tegenwoordig zijn, het brood, de wijn, het ligchaam en het bloed van CHRISTUS, en dat er tusschen het gezegend brood en het ligchaam van CHRISTUS, tusschen den gezegenden wijn en Zijn bloed, eene zoo innige en in zekeren zin zoo

(*) De leer der Luthersche Kerk betrekkelijk de Heilige Sacramenten, is voor het eerst in de *Fransche* taal verdedigd in het werk genaamd: *La sainte doctrine et la haute importance des Sacrements de la Nouvelle Alliance institutée par JÉSUS CHRIST.* Paris, 1837.

doordringende vereeniging bestaat, dat men door de twee zichtbare gedaanten te nuttigen, tevens *in, onder, en met* deze op eene verborgene en voor het verstand onbevattelijke wijze het ligchaam en het bloed des HEEREN nuttigt. Deze leer der Kerk wordt *duidelijk en onveranderlijk* onderwezen in de schriften van den H. IGNATIUS, H. JUSTINUS den *Martelaar*, H. IRENAEUS, H. HILARIUS van *Poitiers*, H. DIDYMUS van *Alexandrië*, H. CYRILLUS van *Jeruzalem*, H. GREGORIUS van *Nyssa* (*), H. AMBROSIUS, H. CHRYSOSTOMUS, H. CYRILLUS van *Alexandrië*, en in die van THEODORETUS. De *tweede* klasse van Godgeleerden bevat die, welke *verschillen* in de voorstelling van deze leer. Zij handelen daarover meerendeels in den zin der Kerk en op dezelfde wijze als zij, die wij zoo even bijbragten, maar in sommige gedeelten van hunne schriften spreken zij van het brood en van den wijn als van *Symbolische* (zinnebeeldige) teekenen, waarmede het ligchaam en het bloed van CHRISTUS nogthans in heilige en bovennatuurlijke aanraking zijn. Het zijn TERTULLIANUS, CYPRIANUS, ATHANASIUS en AUGUSTINUS. Zij hebben hetzelfde *geloof* als de Godgeleerden van de eerste klasse, doch zoeken slechts de groote verborgenheid anders *uit te leggen* dan zij. De *derde* klasse eindelijk bevat de volgende leeraren: CLEMENS van *Alexandrië*, ORIGENES,

(*) GREGORIUS van *Nyssa* is de *eenige* van al de schrijvers der zes eerste eeuwen, die van de wezenlijke tegenwoordigheid van CHRISTUS in zulke buitensporige bewoordingen gewaagt, dat hij in der daad neiging schijnt gehad te hebben voor het denkbeeld der Transsubstantiatie (overzelfstandiging), ofschoon hij van de leer zelve, zoo als de Roomsche Kerk haar sedert de 13^e. eeuw belijdt, verwijderd is geweest.

EUSEBIUS van *Caesarie* en GREGORIUS van *Nazianze*. Deze Godgeleerden drukken zich in hunne schriften op drie verschillende wijzen uit: 1°. volgens de leer der Kerk, 2°. volgens de schrijvers der tweede klasse, en 3°. door naauwkeurig de zichtbare gedaanten als eenvoudige *Symbolen*, en de Goddelijke genade, door die zinnebeelden aanschouwelijk gemaakt, te onderscheiden, daarbij evenwel aan deze toekennende eene bovennatuurlijke, heiligende, en aan de viering van het Avondmaal verbondene kracht, bijna zóó als CALVIJN en de Kerken, die zijne leer volgen, het hebben uitgelegd. Het is tegen het einde van de zevende eeuw, maar voornamelijk in de achtste en negende eeuwen, dat de tijdgeest overhelde tot de leer eener *tooverkunstige* verandering van het brood en den wijn in het ligchaam en het bloed van CHRISTUS. PASCHASIUS RADBERTUS (gestorven in het jaar 865.) was de eerste, die het duidelijk en in bepaalde bewoordingen onderwees. Het was eerst in de twaalfde eeuw, dat men die leer noemde *Transsubstantiatie*. (*) In de dertiende eeuw werd zij erkend, en ook aangenomen in de Westersche Kerk (de Oostersche Kerk deelde die leer niet) krachtens eene Bulle van Paus HONORIUS III., die van 1216. tot 1227. regeerde, en de aanbidding der Hostie voorschreef.

(*) GREGORIUS VII. is de eerste, die het woord *Transsubstantiatie* heeft gebezigd. De leer door dit woord uitgedrukt, is niet eerder onder de leerstukken der Kerk opgenomen, dan onder INNOCENTIUS III. in de vierde Kerkvergadering van *Latran* in 1215. Bij dezelfde gelegenheid stelde die Paus de Oorbiecht in, waarover zie: *De Oorbiecht der Roomsche-Katholijken beschouwd door C. H. HELSEN*, Abt te *Brussel*. *Zutphen*, 1835. Uit dit werk leert men het afschuwelijke der Biecht grondig kennen.

Vóór dat tijdstip dacht er niemand aan, om deze afgodendienst te plegen (*).

XXVIII^{STE} SOPHISME.

Er staat van JEZUS CHRISTUS geschreven in het vierde vers van Psalm CX: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van MELCHIZÉDEK; deze was Priester des Allerhoogsten (Gen. XIV : 7. verg. Hebr. VII : 1), en bragt brood en wijn aan ABRAHAM: DERHALVE is het Misoffer van Goddelijken oorsprong. (Zie Cathéchisme Catholique de KLEPPE, *Strasburg*, 1823, page 284.)

Aanmerking. Het zoogenaamde Misoffer, Lezer! heeft geen schijn of schaduw van gezag in het Evangelie. Het is eene louter menschelijke uitvinding, welke de volgende verklaring van den Apostel PAULUS, (om slechts ééne bij te brengen), tot in den grond vernietigt. Het is door den wil van CHRISTUS, zegt hij in den Brief aan de *Hebreërs*, dat wij geheiligd zijn, te weten DOOR DE OFFERANDE DES LIGCHAAMS VAN JEZUS CHRISTUS EENMAAL GE-

(*) PHILIPP. MARHEINECKE, *Institutiones Symbolicae doctrinarum Catholicorum*, etc. *Berolini* 1825. p. 247. zegt ons, dat de Oostersche Kerk de leer der Transsubstantiatie wel beleidt; quod prodigium postmodum a Romana Ecclesia in Graecam invectam esse, haud sine ratione censent nonnulli: d. i. niet zonder grond vermenen sommigen, dat die gedrogtelijke leer uit de Roomsche Kerk later in de Grieksche is ingevoerd. Zie: *Verhandeling van de Transsubstantiatie der Roomsche Kerke door JOAN VAN DEN HONERT T. H. SOON. Leiden*, 1738., en Deszelfs *Antwoord aan L. ZEELANDER ter verdediging dezer Verhandeling. Leiden*, 1740.

SCHIED. Een iegelijk Priester stond wel allen dag dienende, en dezelfde slagtofferen dikmaals offerende, die de zonden nimmermeer kunnen wegnemen; maar Deze (JEZUS CHRISTUS), een slagtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand GODS; voorts verwachtende, tot dat Zijne vijanden gesteld worden tot eene voetbank Zijner voeten. Want *met ééne offerande heeft hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheilgd worden.* — Wáár nu vergeving (van zonden en ongerechtigheden) is, *dáár is geene offerande meer voor de zonde.* (Hebr. X: 10, 11, 12, 13, 14, 18.) Het is dus te vergeefs, dat de Roomsche Priesters, om de verlorene zaak van het Misoffer te verdedigen, nog hunne toevlugt nemen tot den Propheet DANIEL XI: 31., wáár werkelijk van een gedurig offer sprake is. Maar vooreerst spreekt de Propheet dáár niet van het Misoffer, maar van het offer der *Levitische* eeredienst, (zie gelijklopende plaatsen bij Dan. IX: 27. en XII: 11.); en in de tweede plaats heeft deze voorspelling betrekking op de verwoesting van *Jeruzalem*, na welke de offerdienst der *Joden* voor altijd moet ophouden volgens de onfeilbare getuigenis van JEZUS CHRISTUS. (Matth. XXIV: 15.) (*)

(*) Om het volk, hetwelk door den BIJBEL wijzer geworden, begonnen is de onfeilbaarheid der Priesters te betwijfelen, en de schriftuurlijke bewijzen van hunne leer te vragen, zand in de oogen te strooijen, brengen de Priesters gewoonlijk ook deze plaats uit MALEACHI I. 11, bij, luidende: van den opgang der zon tot haren ondergang, zal Mijn naam groot zijn onder de heidenen; en aan alle plaats zal Mijnen naam reukwerk toegebracht worden, en een rein spijsoffer. — Gij ziet alzoo, zeggen zij, dat de Heilige

XXIX^{te} SOPHISME.

GOD heeft twee CHERUBIM op de Verbondskist in het Heilige der Heilige van de JODEN, (eene voor de oogen der menigte ondoordringbaren plaats, welke slechts eenmaal 's jaar's door den Hoogenpriester werd binnengetreden), doen plaats; DERHALVE moet men beelden ter aanbidding voor het volk oprigten, en dezen eene dienst van *dulia* bewijzen, (d. i. de aanbidding toebrengen, die wegens bovennatuurlijke geschapene voortreffelijkheid geschiedt. Zie P. DENS Theologia ad usum Seminariorum, *Mechliniae*, Tom. V. pag. 39.).

Aanmerking. Deze drogrede is in der daad de voornaam-

Propheten een *offer* hebben voorspeld, hetwelk onder de bedeeeling van het Nieuwe Verbond GODE zal worden opgedragen in alle plaatsen der aarde: deze voorspelling nu vindt hare vervulling in het Misoffer, hetwelk inderdaad een *rein* offer is, omdat het *onbloedig* is. De volgende aanmerkingen nogthans vernietigen ten eenemaal die laatste schuilplaats der verdedigers van de Mis: 1°. de voorspelling van MALEACHI spreekt niet van een *slagtoffer*, d. i. van een' *middel ter verzoening*, maar van een' *dankoffer*, d. i. van een *blijk van dankerkentenis*; 2°. dat reine dankoffer moet worden opgedragen *in alle plaatsen* der aarde, en niet uitsluitend op altaren door de overblijfselen van zoogenaamde Heiligen geheiligd; 3°. de Apostelen zelfe hebben de uitlegging dier voorspelling in de volgende teksten gegeven, t. w. Hebr. XIII. 15. 16. laat ons dan door Hem altijd GODE opofferen *eene offerande des lofs*, dat is, *de vrucht der lippen*, die Zijnen naam belijden. En vergeet de *weldadigheid* en de *mededeelzaamheid* niet; want aan *zoodanige offeranden* heeft GOD een welbehagen; Rom. XII. 1. ik bid u dan, broeders! door de ont-

ste bewijsgrond door de R. K. Priesters gebezigd tot aanprijzing der aanbidding van beelden. Dat men daaruit afmete de waarde van de zaak, die zij verdedigen!! Welk een staat voorhoofd moet dat van menschen zijn, die, niettegenstaande de meest bepaalde en plegtigste verklaringen der Heilige Schrift tegen de *aanbidding van stomme beelden* en tegen *allerlei soort van vereering*, hetzij gewone eerbetooning hetzij godsdienstig eerbewijs, aan *levende* schepselen bewezen, desniettemin aan hunne toehoorders doen gelooven, dat GOD zelf de afgoderij heeft willen bevorderen door in den Tabernakel des Ouden Verbonds CHERUBS te doen plaatsen!!!

Zie Exod. XX. 4—6, 23. Habak. II. 18, 19, 20. Hand. XVII. 24, 25, 20. Joh. IV. 24. verg. 2 Cor. III. 17.

XXX^{ste} SOPHISME.

Ofschoon het huwelijk eene Goddelijke instelling, ja, volgens het Roomsche geloof zelfs een Sacrament zij; ofschoon bijna alle Apostelen gehuwd zijn geweest, is desniettemin de gelofte van ongehuwd te

fermingen GODS, dat gij *uwe lichamen stelt tot eene levende, heilige en GODE welbehagelijke offerande*, welke is uwe zedelijke Godsdienst; 1. Petri II. 5. zoo wordt gij ook zelve, als levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig Priesterschap, om *geestelijke offeranden* op te offeren, die GODE aangenaam zijn door JEZUS CHRISTUS; Openb. V. 8. en als het LAM dat boek genomen had, vielen de vier dieren en de vier en twintig Oudelingen voor het LAM neder, hebbende elk citeren en gouden fiolen zijnde vol reukwerks, *welke zijn de gebeden der heiligen*: d. i. der ware Christenen, die het Evangelie altijd *heiligen* noemt. Zie Anatomie de la Messe, par PIERRE DU MOULIN. Bruxelles, 1848.

blijven eene voorwaarde, zonder welke men den Geestelijken stand niet aanvaardt.

Aanmerking. Deze drogrede behoeft geene verklaring. Lees: de Gedwongen ongehuwde staat der Roomsch-Katholieke Geestelijkheid beschouwd naar deszelfs oorsprong, zedelijke strekking en gevolgen, door VERAX. Amsterdam 1845. J. MICHELET, over den Priester, de Vrouw en het Huisgezin. Amsterdam 1845. Hebben wij geene magt, zegt PAULUS (1 Cor. IX. 5.), om eene vrouw, eene zuster zijnde, met ons om te leiden, gelijk ook de andere Apostelen, en de Broeder des HEEREN? — PETRUS, wiens opvolger de Paus voorgeeft te zijn, — PETRUS, de HEILIGE PETRUS was zelf gehuwd! Matth. VIII. 14. verg. Mark. I. 30. Luk. IV. 38. Hebr. XIII. 4. 1 Tim. III. 2, 4, 5, 12. Tit. I. 5, 6.

XXXI^{ste} SOPHISME.

Nademaal de Kerk noodwendig door een zichtbaar Opperhoofd moet worden bestuurd, en JEZUS CHRISTUS niet meer op aarde is, moet Hij eenen Stedehouder hebben.

Aanmerking. Het is ons niet mogelijk te begrijpen, hoe de JEZUITEN het Stedehouderschap van JEZUS CHRISTUS (*) anders zouden kunnen verdedigen, dan door drogreden van gehalte, als die welke wij dáár zoo even bijbragten. Want zij weten zoo goed als wij, dat GOD besturen kan zonder zichtbaar te zijn; dat Hij niet kan vervangen worden; dat Hem noch tijd, noch magt, noch wil ontbreekt, om Zelf het bestuur te voeren; en dat noch JEZUS, noch Zijne Apostelen, noch de Kerkvaders immer een woord

(*) Vóór GREGORIUS VII. noemden de Pausen zich slechts Vicarissen van PETRUS; sedert hem zijn zij de Stedehouders van GOD zelve!!! Aan GREGORIUS VII. zijn zij dien titel verschuldigd. Hij is de eerste, die denzelven bezigde.

over zoodanige bediening op de aarde, hebben gesproken. Integendeel allen leeren ons eenstemmig, dat JEZUS CHRISTUS is het *eenige* hoofd van Zijne Kerk; dat Hij heeft beloofd *in het midden der Kerk*, d. i. *van de vereeniging der geloovigen* tot het einde der wereld te zullen zijn, en geenszins in het *Ostensorium*, d. i. het gereedschap, waarin de Misouwel na de consecratie der Gemeente wordt vertoond, zoo als de Priesters goedvinden den volke te doen gelooven. Om u te overtuigen, doorlees de gesprekken van JEZUS CHRISTUS, de Handelingen, de Zendbrieven der Apostelen, en de Openbaring van JOHANNES. Het is deze laatste vooral, die u ten dien aanzien de overtuigendste bewijzen zal aan de hand geven; want de Openbaring van JOHANNES is niets anders, dan de Prophetische geschiedenis der Kerk van JEZUS CHRISTUS. Zij deelt ons vooruit de lotgevallen van deze mede, haren strijd, hare nederlagen en hare eindelijke overwinning; en hoe, en door wien zij tot het einde der wereld wordt bestuurd en geschraagd, om niet voor de aanvallen der poorten der helle d. i. de magten der helle te bezwijken. Welnu, verre van een enkel woord te gewagen van een' zichtbaren plaatsbekleeder van JEZUS CHRISTUS, die aan het hoofd der Algemeene Kerk staat, stelt de Openbaring integendeel JEZUS CHRISTUS voor als in haar midden vertoevende, en haar onzichtbaar besturende.

Zie Joh. XIV. 16, 17, 26. XV. 26. XVI. 7. Luk. XXIV. 49. Hand. I. 4. II. 1—4. De HEILIGE GEEST is de Plaatsvervanger van JEZUS CHRISTUS op aarde bij de Zijnen. Daarenboven JEZUS heeft gezegd: wáár twee of drie in Mijnen naam vergaderd zijn, dáár ben ik in het midden van hun. Matth. XVIII. 20. Matth. XXVIII. 20.

XXXII^{ste} SOPHISME.

De HEER heeft de sleutels van het Koninkrijk der hemelen aan PETRUS gegeven: DERHALVE is de Paus de Opperheer van alle Koningen der aarde.

Aanmerking. De valscheit van dezen bewijsgrond springt een ieder in de oogen, en ontheft ons dus om ze te bewijzen.

JEZUS CHRISTUS heeft gezegd: Mijn Koninkrijk is niet van *deze wereld*. Joh. XVIII. 36. Daarom wetende, dat het volk Hem met geweld wilde Koning maken, *ontweek* Hij op den berg. Joh. VI. 15, en gevraagd zijnde van de PHARIZEËN, wanneer het Koninkrijk GODS komen zou, heeft JEZUS hun geantwoord en gezegd: het Koninkrijk GODS komt *niet met uiterlijk gelaat*, — ziet, het koninkrijk GODS is binnen ulieden. Luk. XVII. 20, 21.

XXXIII^{ste} SOPHISME.

Vermindering en vernietiging van scheurmakers is eene weldaad: DERHALVE — alle misdaden worden deugden, zoodra die weldaad daarvan slechts het gevolg is.

Aanmerking. Het eerste gedeelte van dezen bewijsgrond is valsch; want het Evangelie leert *nergens*, dat men Ketters vernietigen of uitroeijen moet, maar alleen dat men zich van hun moet afscheiden, nadat men ze een en andermaal vergeefs heeft aangemaand, om hunne dwalingen af te zweeren. Verwerp eenen ketterschen mensch, zegt PAULUS, na de eerste en tweede vermaning (Tit. III: 10.). Wij bevelen u, broeders, in den naam van onzen Heere JEZUS CHRISTUS, dat gij u onttrekt van een iegelijk broeder, die ongeregeld wandelt,

en niet naar de inzetting, die hij van ons ontvangen heeft (2 Thess. III: 6.). Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk (2 Cor. X: 4.). Daarenboven, scheurmaking bestaat *volstrekt niet* in het niet overeenstemmen met den Paus en de JEZUITEN, maar in de afwijking van de leer van JEZUS CHRISTUS en zijne Apostelen, welke in den BIJBEL vervat is. Eindelijk het groote beginsel der JEZUITEN, dat namelijk *de middelen door het doel worden geheilgd*, is een Duivelsch beginsel, want PAULUS heeft duidelijk gezegd, dat de verdoemenis regtvaardig is van hen, die zeggen: laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome. (Rom. III: 8.)

Er staat wel bij Luk. XIV. 15—24.: *dwing ze om in te gaan*, — dan, dat zulks zou beteekenen, indien iemand *liever Turksch dan Paapsch* is, deze worde ter vure gedoemd, (gelijk de JEZUITEN dat willen), zal wel niemand gelooven, die bedenkt, dat hier van *geestelijk dwingen*, d. i. van uitnoodigen door middel van drangredenen sprake is. JEZUS *dwong* nooit iemand Hem te volgen.

XXXIV^{STE} SOPHISME.

Al wie door het geloof geregtvaardigd is, doet goede werken: DERHALVE om de regtvaardiging te *verdienen*, moet men goede werken doen.

• *Aanmerking.* Deze drogrede gelijkt veel op de volgende: Al wie van eene gevaarlijke krankheid hersteld is, eet, beweegt zich, en werkt; DERHALVE om zich te genezen van eene gevaarlijke ziekte, moet men eten, zich bewegen en werken!!

Zie Rom. III. 21—24, 26, 28. IV. 4—8. Eph. II. 8, 9. Rom. XI. 6. V. 1, 2. VIII. 16. Jes. LXIV. 6. Job XIV. 4. Ps. XIV. 3. LI. 7. Jac. II. 20. De werken,

waarvan Jac. II. 24. spreekt, zijn de vruchten van het levendige geloof, dat zalig maakt. Zie Luk. XVII. 10.

XXXV^{STE} SOPHISME.

De Heidensche volken en de verstrooidé JODEN geen Zalmaker hebbende, gelooven aan eene zuiveringsplaats: DERHALVE moeten de Christenen ook, even als andere volken, een Purgatorium hebben.

Aanmerking. De BIJBEL zegt: het bloed van JEZUS CHRISTUS, den ZOON van GOD, reinigt ons van alle zonden (1 Joh. I: 7.), en, de zaligheid is in geen en anderen (Hand. IV: 12.). Al wie dus van zonden gereinigt en behouden wordt, is het eeniglijk en volmaakt door het bloed van JEZUS CHRISTUS. Vooronderstellen, dat een zondaar evenzoo door het vagevuur kan worden gezuiverd van zonden, is zooveel als verklaren, dat die hersenschimmige plaats krachtiger is, dan het bloed van den ZOON GODS, en staat bijgevolg volkomen gelijk aan het uitspreken van eene godslastering.

Zie Hebr. IX. 27. Phil. I. 21, 23. Ps. CXVI. 15. Openb. XIV. 13. Luk. XXIII. 43. XVI. 22. 2 Tim. IV. 8 2 Cor. V. 4. Hand. VII. 55, 59. Arme Katholijken! — die niet bemiddeld zijt, — stelt u gerust, geen Vagevuur!!

XXXVI^{STE} SOPHISME.

De menschen, welke de Roomsche Kerk heilig heeft verklaard, hebben haar eenen schat van over-tollige goede werken toevertrouwd: DERHALVE kan de Kerk deze verkoopen aan hen, die zelve er geene ver-rigten, opdat zij zouden kunnen behouden worden,

zonder dat het noodig zij, dat zij zich bekeeren en in JEZUS CHRISTUS gelooven.

Aanmerking. Niets is dwazer, niets afschuwelijker en tevens Godslastelijker, dan deze tegen het *gezond* verstand aandruischende koophandel in overtollige goede werken.

Zie Hand. VIII. 20—22. Ps. XLIX. 8, 9. Matth. XVI. 26. verg. XXXII. 5.

XXXVII^{STE} SOPHISME.

De Protestantsche Kerk wijkt in vele zaken van de Roomsche Kerk af: DERHALVE kan zij niet de ware Kerk van JEZUS CHRISTUS zijn.

Aanmerking. Dat is even als of men zeide: De helft van een land is vol onkruid: DERHALVE is zij ouder, dan de andere helft, welke door trouwe dienstknechten van het onkruid werd gezuiverd! Wij smeeken den Lezer, dat hij zich niet late verblinden door de *voorgewende* oudheid der Roomsche Kerk en de *vooronderstelde* nieuwhed der Protestantsche Kerk. De eene zoo wel als de andere zijn van ééne en dezelfde dagteekening: zij zijn, en maken uit de Westersche Kerk. Maar deze Kerk, zich in de zestiende eeuw in tweeën verdeeld hebbende, vertoont van dien tijd af twee aangezichten; één dat gewasschen, en één ander dat vuil is. Men zou de Westersche Kerk sedert de Hervorming kunnen vergelijken bij twee akkers waarvan de eene overdekt is met onkruid en met schoone, maar vergiftige bloemen, en vertrapt wordt door wilde dieren; de andere gezuiverd werd van schadelijk onkruid en onnutte bloemen, en bezaaid is met allerlei nuttige

en den eigenaar aangename planten ; of wel , om ons nog te bedienen van eene andere vergelijking : het is een huis met twee zalen , welke beiden sedert langen tijd met stof overdekt en door insekten werden verontreinigd , maar waarvan de eene ten laatste werd schoon geveegd en hernieuwd , terwijl de andere in haren slechten toestand verbleven is .

Zie Joh. IV. 22 — 24. VI. 63. Rom. VIII. 1 — 8 , 14 , 15 , 16. 2 Cor. III. 6.

XXXVIII^{ste} SOPHISME.

De Paus heeft LUTHER (*) niet geroepen , om de Kerk te hervormen : DERHALVE heeft hij zulks gedaan zonder daartoe van GODS wege te zijn gemagtigd .

Aanmerking. In deze drogrede zijn verschillende dwalingen aan te wijzen . Vooreerst , het is onwaar , dat LUTHER daartoe door den Paus niet zou zijn geroepen ; want

(*) Om de leer van LUTHER te doen vallen , moest men natuurlijk *zijn persoon* aan de minachting des volks prijs geven ! Zoo luidt de stelregel der JEZUITEN , dien zij steeds met de meeste naauwgezetheid naleven en opvolgen . Die regel is oorzaak van de onbegrijpelijke onwetenheid , waarin *Frankrijk* leeft ten aanzien van den persoon , het leven , de leer , en het karakter van dien *Duitschen* Hervormer . Al wat men dáár van hem weet , zijn bijna niets dan vertelsels , door den haat en den laster der JEZUITEN , en door het lasterlijk geschrift van BOSSUET : *les Variations des Protestants* , verspreid . Het werk van J. H. MERLE D'AUBIGNÉ , *Histoire de la Réformation du XVIe. siècle* , te *Parijs* in het jaar 1835 . bij Gebroeders FIRMIN DIDOT uitgekomen , is het eerste *Fransche* werk , dat eene ware karakterschets van LUTHER , en een waarachtig verhaal van den oorsprong der Hervorming heeft medegedeeld .

om den graad van Doctor in de Godgeleerdheid te erlangen, was LUTHER verplicht den eed af te leggen, dat hij nimmer iets anders dan den BIJBEL zou onderwijzen. Het was onder die voorwaarde, dat de Leeraar's waardigheid hem werd toegekend, en al wat ten dien dage plaats had, geschiede in den naam van den Paus. LUTHER is getrouw geweest aan dien eed, zóó zeer, dat het regelen van zijn geloof naar den inhoud des BIJBELS het Pausdom heeft doen vallen. Ten tweede, het is eene grove dwaling zich in te beelden, dat GOD niets in de Kerk zou kunnen verrigten zonder magtiging van het met eene driedubbele kroon versierde hoofd van *Rome*!! Onder het Oude Verbond heeft GOD hervormers, Propheten genaamd, naar Zijn welbehagen uitgezonden, zonder acht te geven op de goed- of afkeuring van den Priesterlijken stam Zijns volks, d. i. van de Geestelijkheid van dien tijd.

• Zoo heeft GOD ook gehandeld onder het Nieuwe Verbond met Zijne Kerk. Hij roept den PHARIZEËR, SAULUS van *Tarsus*, tot het Apostelschap, en zendt hem tot de Heidenen om het Evangelie te prediken, zonder dat daartoe bevel van PETRUS, of van eenig ander mensch gegeven werd. Op gelijke wijze roept de HEER den Monnik LUTHER, behoorlijk der heilige dienst gewijd door zijne waardigheidsbekleeders, om de Kerk door de getrouwe prediking van het heilige Woord GODS te hernieuwen. En wie, in den hemel of op aarde, zou in het eene of in het andere geval tegen het *Hoofd* der Kerk kunnen zeggen: wat doet gij? — Kan dan de Heer des oogstes zijne werklieden niet naar welgefallen in den oogst uitzenden, en kiezen tot dat einde, wie Hij wil?

Zie 2 Cor. VI. 14—18. Openb. XVIII. 4.

XXXIX^{ste} SOPHISME.

De Protestanten kunnen den Goddelijken oorsprong van hunne leer door geene wonderwerken bewijzen: DERHALVE is hunne leer niet van Goddelijken oorsprong.

Aanmerking. De waarheid der leer van het Nieuwe Verbond is bewezen door de wonderen van JEZUS CHRISTUS en Zijne Apostelen. Nieuwe wonderen vorderen, is de eerste wonderen onvoldoende verklaren. Daarenboven, zij, die eene leer *geven*, zijn gehouden die leer door wonderen te bewijzen, maar niet zij, die eene leer *gelooven*. Daar nu de Apostelen de leer door de Protestanten *geloofd*, hebben *gegeven*, zijn de door de Apostelen gedane wonderen ook voldoende, om de waarheid van het geloof der Protestanten te bewijzen.

Zie 2 Thess. II. 7—17. De wonderen der Roomsche Kerk buiten den BIJBEL, zijn *teekenen en wonderen der leugen*.

XL^{ste} SOPHISME.

De eeredienst der Protestanten gaat met geene pracht gepaard, en is ontdaan van de in de Roomsche Kerk gebruikelijke plegtigheden: DERHALVE is die eeredienst niet de ware.

Aanmerking. JEZUS CHRISTUS zegt, dat de Hemelsche VADER *in geest en in waarheid* wil aanbeden zijn. Joh. IV. 23. Dit gezegde des ZALIGMAKERS bevestigt de Protestanten in de eenvoudigheid hunner eeredienst. Zij laten overigens gaarne aan de JEZUITEN de zorg over, om de Heiden-sche eeredienst der Roomsche Kerk te regtvaardigen.

ANTI-JEZUITISCHE BIBLIOTHEEK.

E. FRIEDMANN, de JEZUITEN en hun gedrag jegens Geestelijke en Wereldlijke Regenten. *Amsterdam*, 1826.

E. DULLER, Geschiedenis der JEZUITEN, uit het Hoogduitsch voor het Nederlandsche volk vertaald. *Utrecht*, 1843.

G. JULIUS, Geschiedenis der JEZUITEN, bevattende den oorsprong, de ontwikkeling, den wasdom en den invloed dier beruchte Orde. 's *Gravenhage*, 1846.

HISTOIRE GÉNÉRALE de la Naissance et des Progrès de la Compagnie de JESUS et l'analyse de ses Constitutions et Privilèges où il est prouvé: 1°. que les JÉSUITES ne sont pas reçus de droit spécialement en *France*; et que quand ils le seroient, ils ne sont pas tolérables: 2°. que, par la nature même de leur Institut, ils ne sont pas recevables dans un Etat policé. *Amsterdam*, 1761.

GESCHIEDENIS van het zoogen. JANSENISME en van den strijd tusschen hetzelfde en het JEZUITISCHE-ULTRAMONTANISMUS in *Frankrijk*, en sedert het einde van de 17e eeuw ook in *Nederland* gevoerd, enz. *Amsterdam*, 1846.

RESUMÉ de l'histoire des JÉSUITES par M. CHARLES LISKENNE. *Bruxelles*, 1825. (Le Bref du Pape CLÉMENT XIV., donné le 21. Juillet 1773, pour la suppression des JÉSUITES, et la Constitution du Pape PIE VII. donné le 7. des ides d'aout (26. Aout) 1814., par laquelle la Société de JÉSUS est retablie en son état ancien par tout l'univers Catholique, se trouvent à la fin de cet ouvrage.)

BIOGRAPHIE Pittoresque des JÉSUITES par M. COLLIN DU PLANCY. *Paris*, 1826.

FRANCISCO DE LA PIEDAD, Tooneel der JESUITEN, inhoudende heilsame en sekere lessen, noodig voor alle Vorsten en Heeren der aerde, in 't Spaensch beschreven; waerbij noch komen onwedersprekelijke stukken van JESUITISCHE grouwelen, vol van den geest der hovaerdij, der gierigheyt en valsheit, uit verscheidene voorname Schrijvers bijeen getrokken. *Amsterdam*, 1683.

J. ELLENDORF, de Zedeleer en de Staatskunde der JEZUITEN, uit de schriften van de voornaamste Theologen der Orde opgemaakt, uit het Hoogduitsch vertaald door L. A. C. REIGERSBERG. *Groningen*, 1841.

WOORDEN uit den BIJBEL met ANTI-JEZUITISCHE en andere aantekeningen, gevolgd door den Tekst en de Vertaling van het Summarium Constitutionum, quae ad spiritualem JESUITARUM Institutionem pertinent, en der Regulae communes Societatis JESU. *Amsterdam*, 1852.

J. TAYLOR, LOYOLA en het JEZUITISME, en zijne grondstellingen. *Kampen*, 1850.

P. PALAFOX, JEZUITEN-Spiegel of de gevaarlijke grondstellingen der JEZUITEN-Orde tot op heden onveranderd gebleven, geput uit

hare meest beruchte Schrijvers van de 17e, 18e en 19e eeuw. 's *Hage*, 1850.

LA DOCTRINE des JÉSUITES et nouveaux Casuistes combattue par les Curés de France. 1659. (zonder opgave van plaats).

E. PASQUIER, Catéchisme ou Examen de leur Doctrine. *Villefranche*, 1667.

NIC. PERRAULT, la Morale des JÉSUITES extraite fidèlement de leurs livres *Mons*, 1702.

LES PROVINCIALES, ou lettres écrites par LOUIS DE MONTALTE (BLAISE PASCAL) à un Provincial de ses amis et aux R. R. P. P. JÉSUITES, sur la Morale et la Politique de ces Peres, avec les notes de GUILLAUME WENDROCK. 1700 (zonder opgave van plaats).

EXTRAITS des Assertions dangereuses et pernicieuses soutenues et enseignées par les soi-disants JÉSUITES, par ROUSSEL DE LATOUR, MINARD et GOUJET. *Paris*, 1762.

RUYME ZEDENLEER van verscheyde aenzienelijke Paters JEZUYTEN, getrouwelijk voorgesteld tot bescherming van de Catholijke Kerk, door N. PR. *Keulen*, 1688.

LA RELIGION des JÉSUITES. Nouvelle hérésie dans leur morale concernant le péché Philosophique, dénoncée au Pape, aux Princes, etc. *La Haye*, 1689.

VERGELIJKING van de Leer der Heydenen met die der JEZUITEN. *Amsterdam*, 1726.

PRATIQUE des JÉSUITES sur les Idolâtries *Chinoises*. *Hollande*, 1682.

AFGODEN-DIENST der JESUITEN in *China*, door JOANNES MAURITIUS, eertijds Predikheer. *Amsterdam*, 1711.

JESUITISCHE streeken, kunsten en arglistigheden, waarmede de Societeit hare nieuwigheden en verfoeijelijke ruymigheden staende houd, door CHRISTIANUS ALETHOPHILUS, en vertaald uyt het Latyn door CHARITOPHILUS CATHOLICUS, 1704. (zonder opgave van plaats).

SECRETA MONITA ou avis secrets de la Société de JÉSUS. *Paderborne*, (*Paris*). 1761.

DE ALLERGEHEIMSTE GEHEIMEN der JEZUITEN, vervat in oorspronkelijke stukken, waaronder (bladz. 64.) 't Geheim der JEZUITEN om iemand het voornemen te doen nemen, om op 't leven van den persoon van een Koning aan te leggen, en (bladz. 67.) 't Bericht aan de Princen nopende de wijs, op welke zich de JEZUITEN gedragen, opgesteld door een onzijdig Geestelijk perzoon, en uit het Italiaansch overgezet. te *Amsterdam*, 1727.

LES MYSTÈRES les plus secrets des JÉSUITES. *Cologne*, 1727.

LA POLITIQUE des JÉSUITES par JURIEU. *Cologne*, 1689.

DE JEZUITEN, de Troon der *Nederlanden*, en het Concordaat. Vluchtige Historische herinneringen en wenken. *Amsterdam*, 1841.

DISCOURS aux grands de la *Pologne* sur la nécessité de faire sortir les JÉSUITES de ce royaume, pour y rétablir l'union et la tranquillité, par un Seigneur *Polonais*, traduit du Latin avec des notes. *Amsterdam*, 1726.

V. GIOBERTI, de Geheime bedoelingen van de tegenwoordige JEZUITEN, uit het Hoogduitsch vertaald door J. P. VAN DE MEER DE WIJS. *Amsterdam*, 1849.

WOORDEN VAN PATER ROTHAAAN en eenige andere JEZUITEN medegedeeld door v. GIOBERTI. *Amersfoort*, 1849.

MÉMOIRE à consulter sur un système Religieux et Politique tendant à renverser la Religion, la Société et le Trône, par M. le Comte DE MONTLOSIER, 3e. édition. *Bruxelles*, 1826.

LES JÉSUITES Modernes pour faire suite au Mémoire de M. le Comte DE MONTLOSIER, par M. l'Abbé MARTIAL MARCET DE LA ROCHE ARNAULD. *Paris*, 1826.

MÉMOIRES d'un Jeune JÉSUISTE par l'Abbé MARTIAL MARCET DE LA ROCHE ARNAULD. *Bruxelles*, 1828.

Du JÉSUITISME Ancien et Moderne par M. DE PRADT, ancien Archevêque de *Malines*. *Bruxelles*, 1825.

A. RUTENBERG, de JEZUITEN der 19e eeuw. *Amsterdam*, 1846.

LE VÉRITABLE TEST des JÉSUITES, ou l'Esprit de la Société infidèle à DIEU, au Roi et à son Prochain. *Cologne*, 1688.

LE JÉSUISTE défrôqué, ou les ruses de la Société. *Rome*, (*Hollande*.) zonder jaartal.

LES JÉSUITES démasqués, ou Annales historiques de la Société. *Cologne*, 1759.

PORTRAIT AU NATUREL des JÉSUITES anciens et modernes du premier ordre et du dernier siècle de ladite Société. *Amsterdam*, 1731.

JUGEMENT porté sur les JÉSUITES par les grands hommes de l'Eglise et de l'État, ou portrait des JÉSUITES fait d'après nature par les plus illustres Catholiques. *Lisbonne*, 1761.

LES JÉSUITES marchands, usuriers, usurpateurs, et leurs cruautés dans l'ancien et le nouveau continent, etc. *La Haye*, 1759.

LES JÉSUITES criminels de léze-Majesté dans la théorie et dans la pratique. *Amsterdam*, 1760.

TRAITÉ HISTORIQUE sur le sujet de l'excommunication et de la déposition des Roys, dans lequel on fait voir 1°. que l'Eglise de *Rome* enseigne que le Pape peut excommunier et déposer les Roys, donner leurs Royaumes à d'autres, et absoudre leurs sujets du serment de fidélité; et 2°. que cette doctrine est tout à fait pernicieuse, contraire aux droits et aux privilèges des Roys, et surtout aux Roys Protestants, et incompatible avec la fidélité qui leur est due, et que les Loix Divines et Humaines ordonnent aux sujets de leur garder, etc. *Paris*, 1681.

ELIXIR JESUITICUM met de JEZUITISCHE Slagorde, door GUIDO DE BRÈS. *Amsterdam*, 1852.

GEBOORTE-ACTE van den eersten JEZUIT, naar een blad dat uit de geboorte registers van den *Olympus* op aarde is nedergewaaid. *Zwijndrecht*, 1846.

LE CABINET JÉSUITIQUE, et la légende de J. LEBLANC avec l'Onguent pour la brûlure, ou le secret pour empêcher les JÉSUITES de brûler les livres. *Cologne*, 1682.

LA MONARCHIE des SOLIPSES (JÉSUITES), traduite du Latin d'INCHOFER avec des remarques par RESTAUT. *Amsterdam*, 1754.

PETIT VOCABULAIRE JÉSUITIQUE rédigé par une Société de Pères de la Foi et de Dames du Sacré Coeur, dédié aux ignorantins de tous les pays. *Bruxelles*, 1827.

PRÉSERVATIF contre la réunion avec le Siège de Rome, ou Apologie de notre séparation d'avec ce Siège, par M. LENFANT. *Amsterdam*, 1723.

BISHOP HALL, No paece with Rome. *London*, 1844.

PROCEDURE contre l'Institut et les Constitutions des JÉSUITES suivie au Parlement de *Paris*, etc. et publiée par M. GILBERT DE VOISINS. *Paris*, 1823.

VIE de SCIPION DE RICCI, Evêque de Pistoie et Prato, et Réformateur du Catholicisme, en Toscane, sous le règne de LÉOPOLD, par DE POTTER. *Bruxelles*, 1825.

J. MICHELET, over den Priester, de Vrouw en het Huisgezin. *Amsterdam*, 1845.

J. MICHELET en QUINET, Voorlezingen over de JEZUITEN. *Amsterdam*, 1844.

PUAUX, l'Anatomie du Papisme. *Paris*, 1846.

ANATOMIE de la Messe par PIERRE DU MOULIN. *Bruxelles*, 1848.

PAPEKOST opgedist in GEUSE schotelen, handelende van de Pauselijke opkomst, afgoderij en beeldendienst, mis, mitsgaders hun val en einde. *Blokziel*, 1720.

G. STANLEY FABER, les Difficultés du Romanisme relativement à l'évidence, ou Preuves que les particularités de l'Eglise Latine ne sont point basées sur les principes du légitime témoignage Historique. *Paris*, 1839.

PHILIPS VAN MARNIX, Heer van ST. ALDEGONDE, de Bijen-Korff der H. Roomsche Kerk. *Amsterdam*, 1845.

WEDERLEGGING van de grondstellingen der Roomsche Katholieke Kerk. *Amsterdam*, 1843.

J. J. MAURETTE, de Paus en het Evangelie. *Amsterdam*, 1845.

VOORREKEN en THANS of Geschiedenis van de Roomsche Kerk en het Ultramontanisme. *Tiel*, 1852.

LICHT en DUISTERNIS, of het Evangelie en Rome. *Tiel*, 1852.

C. MALAN, Manqel du vrai Protestant. *Bordeaux*, 1845.

C. GOGUEL, Geschiedkundige aanwijzing van het onderscheid tusschen de Evangelische en Roomsche Katholieke Kerk. *Tiel*, 1849.

L. F. BUNGENER, Geschiedenis van het Concilie van Trente, uit het Fransch vertaald door L. PATOIR. *Zutphen*, 1848.

G. F. H. RHEINWALD, Reizen van eenen Saksischen Edelman, ter opsporing der ware Godsdienst. *Dordrecht*, 1838.

J. OSTER, le Droit de tout Homme de lire la BIBLE prouvé par des documens irrécusables. *Toulouse*, 1841.

PH. BOUCHER, l'Homme en face de la BIBLE, ou Droits respectifs de la BIBLE sur l'homme et de l'homme, sur la BIBLE. *Paris*, 1841.

PH. BOUCHER, les Harmonies de la Croix. *Paris*, 1851.

NAPOLEON ROUSSEI, Élans de l'Ame vers DIEU. *Paris*, 1852.

